

Család, történet, levéltár

Beszámoló
a Történeti
Levéltár
2024. évi
tevékenységéről

ABTL

Állambiztonsági
Szolgálatok
Történeti
Levéltára

Tartalomjegyzék

1. Család, történet, levéltár	4
2. A Levéltár működésének jogi háttere	8
3. Szakmai programok és eseménynapló	10
4. Személyzeti helyzet	20
5. Az iratkezelés közlevéltári felügyelete	22
6. A levéltári állomány gyarapodása – iratátadás, iratátvétel	24
7. Állampolgári ügyek intézése	28
8. Kutatószolgálat	32
9. A levéltári feldolgozó munka, állományvédelem, digitalizálás	34
10. Tudományos tevékenység közönségkapcsolatok, közművelődés	40
11. Nemzetközi kapcsolatok	44
12. Gazdálkodás	46
13. Publikációk, 2024	58

Kiadó
Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára / 2025
1067 Budapest, Eötvös utca 7.
abtl.hu

A kiadványban szerelő Fortepanos fotók forrása:
Album083, BM Filmstúdió, Bojár Sándor, ETH Zürich, Kádár
József, Kereki Sándor, Kieselbach Tamás, Kőszegi Anna, Magyar
Rendő, MHSZ, Péterffy István, Rózsa László, Székely Tamás,
Szöllősy Kálmán, Török Kálmán, Vojnich Pál, Vörös Ilona

ISBN
978-615-6052-20-9

Felelős kiadó
Cseh Gergő Bendegúz
főigazgató

Grafikai tervezés
Szántó Míra Judit

Nyomdai kivitelezés
Stanctech Digital Kft.

Család, történet, levéltár

“Mi az a nagyobb társadalmi jó, amit az aktákhoz való hozzáférés mint demokratikus imperatívusz szolgál? Ezt a kérdést kétféleképpen közelíthetjük meg. A társadalom emlékezete az egyének és közösségek összegyűjtött emlékeiből, élő történeteiből épül fel. [...] A kollektív emlékezet végső soron az egyes emberekben rejlik, akik éppoly lényeges szerepet játszanak a történetek, tapasztalatok és emlékek konstituálásában, megőrzésében, felhasználásában és továbbadásában, mint az elismert emlékezeti intézmények. Az egyének saját aktáihoz való hozzáférése tehát az egyik eszköz, amelynek segítségével egy közösség, egy társadalom megismeri és megőrzi múltját. ... A megismeréshez való jog nem egyszerűen az egyes áldozatok joga: ez kollektív jog is, amely a történelemre támaszkodik, hogy megakadályozza a jogsértések jövőbeni megismétlődését.”

Eric Ketelaar, a modern levéltártudomány és levéltári közélet meghatározó alakja a lehető legpontosabban érzékelteti a megbukott diktatúrák titkosszolgálati iratainak lehetséges funkcióját az egyéni, családi és közösségi emlékezet ápolásában, valamint a társadalom önvédelmi mechanizmusainak támogatásában. A magyarországi Rákosi- és Kádár-rendszer politikai rendőrségeinek irathagyatéka ugyanezen kihívás elé állítja annak kezelőjét: egyszerre szolgálni az egyéni, családi megismerés jogát az információs kárpótlás révén, illetőleg biztosítani az egész érintett közösség kollektív jogát saját múltjának megismeréséhez, annak feldolgozásához.

A Történeti Levéltár éves parlamenti beszámolója az elmúlt években elsősorban azokra az új szolgáltatásokra, bevezetett vagy kísérleti fázisban lévő fejlesztésekre, az iratanyag megismerésének egyre sokrétűbb csatornáira, a folyamatban lévő intézményfejlesztési stratégia eredményeire koncentráltak, amelyeket az intézmény jogszabályi kötelezettségeiből adódó alaptevékenységének támogatására alakított ki és vezetett be. Huszonhét évvel megalapítása után sem változott azonban a Történeti Levéltár alapvető feladata: **az egyéni, a családi és a közösségi emlékezet** forrásainak megőrzése és az adatszolgáltatások révén annak ápolása. Az idő előrehaladtát és a titkosszolgálati iratok családtörténeti szerepét egyaránt mutatja, hogy a beadott kérelmek kétharmadát ma már nem az érintettek, hanem **másod-, harmadgenerációs leszármazottaik** nyújtják be. A titkosszolgálati iratokra irányuló figyelem fent vázolt tendenciái közül a másod- vagy harmadgenerációs leszármazottak esetében az információs kárpótlás, az egyéni jogsérelem legalább morális kompenzációja fokozatosan átadja a helyét a hiányzó családi emlékek keresésének. Ahogy az újabb generációk már személyesen alig vagy sosem ismert nagy- és dédszülők iratanyagát kapják kézhez és fogadják be történeteiket, úgy válik az egyéni, áldozati jog lassan családtörténétté, majd transzformálódik fokozatosan kollektív üggyé, közösségi emlékezetté.

A Levéltár egyre szélesebb körben elismert tudományos tevékenységének, évről évre gazdagodó közművelődési kínálatának, szakmai és ismeretterjesztő publikációinak, népszerű nyilvános programjainak, aktív jelenlétének a közösségi média különböző fórumain vagy az egykori recski kényszermunkatábor gondozásának alapvetően mind ez a rendező elve és központi gondolata. Nehéz lenne megítélni, melyik hat erősebben a másakra: a Levéltár korszerűsödő szolgáltatásai és növekvő ismertsége táplálja a fokozódó állampolgári és kutatói érdeklődést, vagy az újabb és újabb generációk felébredő identitáskeresése, a családtörténetek üres lapjainak hiátusa generálja a titkosszolgálati iratokba való betekintés évről évre növekvő igényét. A társadalmi igény mellett a gyakorlati lehetőség szerepét érdemes még kiemelni ebben a tendenciában: az elmúlt években bevezetett **online ügyfél- és kutatószolgálat** látható, mérhető módon tágította ki a betekintők, érdeklődők, kutatók körét. Leginkább talán ezen

↑41%

állampolgári
megkeresések

egymásra kölcsönösen ható folyamatok együttes eredményének tekinthető az elmúlt években az 1990 előtti állambiztonsági iratok és történetek iránt megmutatkozó **egyre növekvő érdeklődés**.

Több mint negyed évszázados működés után 2024-ben ismét azt tapasztalhattuk, hogy az információs kárpótlást, vagy másképpen fogalmazva a Levéltár által nyújtott **ingyenes családtörténeti szolgáltatást** igénybe vevők száma ismét meredeken emelkedik: az utóbbi **két év alatt 41 %-kal nőtt az állampolgári megkeresések száma**. (Közös múltunk megismerésének társadalmi igénye minden levéltár számára létkérdés, ugyanakkor mindez jelenleg már a végletekig feszíti az intézmény munkatársainak teljesítőkéességét.) A 2024. év során befogadott 3410 kérelem 91%-a ráadásul olyan kérelmezőktől érkezett, akik korábban soha nem fordultak még a Levéltárhoz, mindez pedig az említett új típusú szolgáltatások és az intézmény kommunikációs, ismeretterjesztő tevékenységének hatékonyságát is jelzi. Az információs kárpótlás kollektív formájának tekinthető a korszak tudományos megismerése, ezen a téren pedig a fentiekhez hasonló tendenciák mutathatók ki. Az elmúlt években talán a vártnál is gyorsabban helyeződött át az online térbe a kutatói tevékenység: jelenleg már tízszer annyi esetben lépnek be kutatóink az e-kutatói felületen, mint a levéltári kutatóterem ajtaján. Hozzávetőlegesen állandó mértékű "offline", vagyis helyben történő feltáró munka mellett az **e-kutatást igénybe vevők száma és a felhasználás gyakorisága tendenciózusan emelkedett** az elmúlt években; mára ezen alkalmak évi száma meghaladta a 11 ezret is.

Sem az állampolgári megkeresések, sem pedig a kutatói érdeklődés fokozódása nem választható el attól a tényről, hogy a Levéltárnak az elmúlt évek intézményfejlesztési stratégiája keretében sikerült kifejleszteni egy teljesen **egyedi adatszolgáltatási szisztémát**. Ennek révén az ügyfélkapun keresztül történő azonosítással és online hozzáféréssel **függetleníteni lehetett az adatszolgáltatást a helyi jelenléttől**, vagyis jelenleg már akár vidékről, akár külföldről igénybe vehető az intézmény szolgáltatásainak döntő többsége. A befejezéséhez közeledő hétéves intézményfejlesztési stratégia eredményeként egy teljesen új **online adatbázis (LIR Online), ügyfélkapus bejelentkezéssel keresztül igényelhető adatszolgáltatások és új vagy megújuló online tartalomszolgáltatások** várják az érdeklődőket. Ez utóbbi szolgáltatások közül kiemelkedő jelentőséggel bír a több éves fejlesztés és adatgyűjtés után 2024-ben bevezetett ún. **Topotéma-projekt**, amely a budapesti államvédelmi/állambiztonsági helyszínek, épületek, objektumok történetét térképes vizualizáción keresztül mutatja be korabeli fényképek, források felhasználásával, dokumentálva egyúttal jelenlegi állapotukat is. A fejlesztés során egy olyan keretrendszert is sikerült kialakítani, amelyben a későbbiekben egyéb témák – vidéki helyszínek, védett objektumok vagy más, egyedi tematikák – is feldolgozhatók és megjeleníthetők lesznek. Szintén több éves fejlesztés eredményeként bővült tovább az év során a szocialista korszakban politikai okokból életüket vesztett személyek **Jeltelenül elföldelve** című adatbázisa is. A Levéltár online jelenlétének továbbra is fontos eszköze az év során teljesen megújult **levéltári honlap (abt.l.hu)**, a több mint 700 ezer emberhez eljutott **Facebook-oldal**, a 17 új adással bővült **Podcast-sorozat** vagy a közel 18 ezer megtekintőt vonzó **YouTube-csatorna** is.

Az internetes szolgáltatások korszerű és hatékony, de távolról sem mindenható jellegét évek óta tapasztalják a Levéltár munkatársai. Az online jelenlét legkülönbözőbb – és folyamatosan változó – formái ma már minden közintézmény tevékenységének elengedhetetlen eszközei, ugyanakkor a **személyes jelenlétre**, az offline szolgáltatásokra, az élő rendezvényekre, a szakmai kapcsolattartás közvetlen gyakorlatára is állandó igény tapasztalható. Ezért is tartja évről évre sikeresebb **nyílt napjait** az intézmény a Kulturális Örökség Napjai, a Kutatók

Éjszakája vagy a Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozat keretében, de 2024-ben például már nem csak iskolai foglalkoztató programokat, de országos hatókörű, hét nagy közgyűjteményt megmozgató, egész napos **levéltárpedagógiai szakmai workshopot** is tartottunk Eötvös utcai épületünkben.

A közösségi emlékezet ápolásának személyes jelenlétet igénylő formái közül érdemes két területet külön is megnevezni a számos esemény közül. Évek óta önként vállalt küldetesként tekint az intézmény a **Recski Nemzeti Emlékpark** gondozására, ápolására és fejlesztésére. A Levéltár itteni kiállításának 2024-ben 12542 látogatója volt, 2010 óta pedig már több mint 210 ezer érdeklődő járt a helyszínen. A magyar történelmi emlékezet szimbolikus helyszíne iránt a szerény körülmények és az elégtelen infrastrukturális feltételek dacára is permanens az érdeklődés, a Levéltár azonban formális jogszabályi felhatalmazás és célzott költségvetési támogatás híján az emlékezeti hely fenntartására vagy fejlesztésére csak saját, korlátozott anyagi erőforrásainak átcsoportosításával, a kelleténél nagyságrendekkel apróbb lépésekben tud vállalkozni. Mind az offline formájú közművelődési rendezvények sorához, mind a recski munkatábor emlékeztetőhöz szorosan kapcsolódik az intézmény másik kiállítása, az egykoron szintén kényszermunkára ítélt virtuóz zongoraművész, Cziffra György emlékére rendezett **"Mit rejt a Cziffra-dosszié?"** című kamarakiállításunk az év első felében.

A Levéltár a **szakmai rendezvények és konferenciák** terén is próbál egyensúlyt tartani a személyes jelenlét mellett zajló események és az interneten megvalósított rendezvények között, ezért 2024-ben egyaránt szerveztünk nemzetközi AI-workshopot online formában és hat különböző tematikájú hagyományos konferenciát, az **Úrutazástól Cziffra Györgyig** a legkülönbözőbb témák köré szervezve.

A Levéltár **kiadványpolitikájában** is a fenti megfontolások alapján ragaszkodik továbbra is a nyomtatott formátumú publikációkhoz csakúgy, mint az internetes tartalomszolgáltatáshoz. Jó példája ennek az intézmény 2007 óta megjelentetett negyedévi folyóirata, a **Betekintő**, amelyet papíron és képernyőn is bárki ingyenesen olvashat. A **hagyományos könyvkiadás** piacát egyébként a levéltár az év folyamán hét önálló vagy támogatott kötettel gazdagította.

A Történeti Levéltár **nemzetközi kapcsolatait** nagyobb részben az a szakmai hálózat határozta meg, amelyet az elmúlt években sikerült kialakítani a közép-európai társintézményekkel, a Titkosrendőrségi Iratok Kezeléséért Felelős Állami Hatóságok Európai Hálózata, az ún. **Network** tagjaival: velük 2024-ben az albán fővárosban tartotta meg a szervezet éves konferenciáját, de az év során atagállamokszakértőképviselői **online és helyszíni konferencián** is részt vehettek az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) szervezésében. Az egyensúlyt a személyes részvétel és a "távkapcsolat" között ezen a téren is igyekezett fenntartani és működtetni az intézmény. Egy érdemi területen sikerült szélesíteni is a Történeti Levéltár nemzetközi kapcsolatait: az év során együttműködési megállapodást írtunk alá a **litvániai Népiirtás és Ellenállás Kutatási Központtal** (Genocide and Resistance Research Center of Lithuania), egyúttal meg is kezdődött a magyarországi 1956-os forradalom litvániai visszhangjával kapcsolatos levéltári források összegyűjtése és fordítása is.

Összességében a Történeti Levéltár 2024. évi tevékenységének, online és helyszíni rendezvényeinek, internetes és nyomtatott kiadványainak, informatikai fejlesztéseinek és levéltárpedagógiai programjainak közös nevezője az a ketelaari értelemben vett **demokratikus imperatívusz**, hogy az állambiztonsági akták és történetek, ezzel pedig az egyéni, a családi és a közösségi emlékezet természetes részévé váljanak.

12 542

kiállításlátogató
2024-ben Recskén

210 ezer

kiállításlátogató
2010 óta Recskén

A Levéltár működésének jogi háttere

A Történeti Levéltár munkájának jogi alapjait továbbra is az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az ÁBTL létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény, a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről elfogadott 1995. évi LXVI. törvény, a minősített adat védelméről rendelkező 2009. évi CLV. törvény, a 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról, a 2019. évi CVII. törvény a különleges jogállású szervekről és az általuk foglalkoztatottak jogállásáról, a közlevéltárak és nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről kiadott 27/2015. (V.27.) EMMI rendelet, valamint a Levéltár Szervezeti és Működési Szabályzata határozták meg.

A 2003. évi III. törvény hatálya kiterjed a következő iratokra és adatokra:

→ a Belügyminisztérium volt III. Főcsoportfőnökségénél, ennek területi és helyi szerveinél, illetve elődeiknél (a Magyar Államrendőrség budapesti és vidéki főkapitányságának Politikai Rendészeti Osztályain és a Gazdasági Rendészeti Osztályok operatív csoportjaiban, a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályánál, a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságánál, az Államvédelmi Hatóságnál, 1953 és 1956 között a Belügyminisztérium államvédelmi feladatokat ellátó szervezeti egységeinél, a Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztályánál), a Belügyminisztérium Határőrség Felderítő Osztályánál, valamint a Honvédelmi Minisztérium volt Katonapolitikai Osztályán, a Katonapolitikai Csoportfőnökségén, a Katonai Elhárító Főcsoportfőnökségén, a IV. Főcsoportfőnökségén, a Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. Csoportfőnökségén, a Belügyminisztérium volt Külügyi Osztályánál, a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályánál, a Belbiztonsági Osztályánál, az Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztályánál keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;

→ az első bekezdésben fel nem sorolt, de a Belügyminisztérium volt III. Főcsoportfőnökségénél és elődeinél, a Honvédelmi Minisztérium volt Magyar Néphadsereg Vezérkara Felderítő Csoportfőnökségénél és elődeinél keletkezett és anyagukba tartozott iratok;

→ a Belügyminisztérium Személyzeti Főosztályánál a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökségének alkalmazottaival és a „titkos”, illetve a „szigorúan titkos” állományú munkatársaival kapcsolatban keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;

→ az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyeket ellenőrző bizottságnál keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;

→ az 1945. január 1. és 1960. április 1. között a magyar hatóságok határozata alapján végrehajtott, zárt táborszerű fogva tartásra (internálás, kényszermunka), közbiztonsági őrizetre, kényszerlakhely kijelölésre (kitelepítés) vonatkozó iratokból a Belügyminisztériumban kialakított gyűjtemény;

→ az egykori Belügyminisztériumban vagy más államigazgatási szervnél keletkezett, valamint a már más közlevéltárakban és nyilvános magánlevéltárakban őrzött államvédelmi, illetve állambiztonsági adatokat is tartalmazó iratok másolata;

→ feltárja, nyilvántartja és gyűjti, illetve másolatban beszerzi a magyar vonatkozású külföldi állambiztonsági anyagot;

→ a Levéltár a fent felsorolt dokumentumokon túl jogosult a nemzetbiztonsági szolgálatok iratainak átvételére és kezelésére is.

Szakmai programok és esemény- naptár

2024. január 12.

A Levéltár főigazgatójához és helyetteséhez látogatót Szaszák János vezérőrnagy, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) főigazgató-helyettese.

2024. február 13.

Az AI (mesterséges intelligencia) levéltári alkalmazása címmel rendezett workshopot intézményünk, amelyen a levéltári szakma hazai képviselőin kívül a Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet és a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont AI-jal foglalkozó munkatársai vettek részt.

2024. február 14.

Időszaki kiállításon mutattuk be a Cziffra György állambiztonsági megfigyelésével kapcsolatos iratokat. A tárlatot Balázs János, a Cziffra György Fesztivál művészeti vezetője és Cseh Gergő Bendegúz, Levéltárunk főigazgatója nyitotta meg, a kiállítás szeptember közepéig volt látogatható.

2024. február 21.

Egy szövevényes kémtörténettel folytatódott Bevetítés filmklubunk: az ERNA – Az állambiztonság hálójában egy 20. századi élettörténeten keresztül nyújt bepillantást a társadalom és az állambiztonság működésébe. A vetítés után Móczán Péterrel, a film rendezőjével és Szabó Csabával, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatójával beszélgettünk.

2024. február 23.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete és Levéltárunk egész napos workshopján hét fővárosi és vidéki levéltár nyújtott betekintést levéltárpedagógiai foglalkozásaiba. A workshopot a levéltárpedagógia mindennapi tapasztalatai témában kerekasztal-beszélgetés követte.

2024. február 28.

Szabadegyetemünk a tavaszi félévben az állambiztonság történetét és érdekesebb fejezeteit szakértő vendégek közreműködésével járta körül: a Nemzeti Információs Központ főigazgatójával, Kovács Zoltán András dandártábornokkal és Ötvös Istvánnal, a Nemzeti Emlékezet Bizottság tagjával az 1945-ös és 1990-es rendszerváltásokat az állambiztonság szempontjából elemeztük.

2024. február 29.

Vadászgépektől a sörökhöz. Csehszlovákia a Közel-Keleten 1918-1968 címmel írt könyvet Krajcsír Lukács, Levéltárunk kutatója. Az egykori szocialista ország külkapcsolatairól, fegyvereladásokról, illetve arról, hogy lehet-e összefüggés a hatnapos háború és a prágai tavasz között, Székér Nóra beszélgetett a szerzővel.

2024. március 12.

A Levéltár vezetői látogattak a Nemzeti Információs Központba, ahol a főigazgató, Kovács Zoltán András dandártábornok fogadta őket.

2024. március 13.

Papp Gábor Zsigmond kreatív portréfilmjével folytatódott a Bevetítés filmklub: a Bereményi kalapja egy kulturális időutazás a 20. század második felének magyar történelmében. A filmet követően Bereményi Géza és Csejdy András voltak a vendégeink.

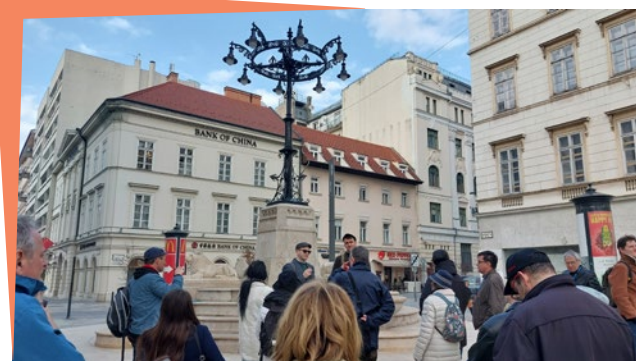
→ bevetítés → diplomáciai esemény → szabadegyetem → kiállítás → kiadvány
díjátadás workshop fesztivál
konferencia séta
előadás

2024. március 14.

Főigazgatónk, Cseh Gergő Bendegúz a nemzeti ünnep alkalmából a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült.

2024. március 14.

A rendszerváltás 35. évfordulójára emlékezve, tudományos kutatóink kalauzolásával jártuk be a fordulatokban gazdag 1989-es esztendő egyik legfelemelőbb eseménye, a március 15-i ellenzéki tüntetés budapesti útvonalát és helyszíneit.

2024. március 20.

Ingyenes szabadegyetemünkön Rémai Dániel Józseffel, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Terrorelhárítási Tanszékének vezetőjével, illetve Jasenszky Nándorral, a tanszék oktatójával a modern terrorizmusra adott, illetve adható válaszokat mutattuk be az 1960-as évektől napjainkig.

2024. április 1.

Kövér László, az Országgyűlés elnöke Cseh Gergő Bendegúz történészt, levéltárost újabb hét évre nevezte ki az ÁBTL főigazgatójává. A jelöltet az előzetes meghallgatások során a szakmai bírálóbizottság, illetve az Országgyűlés kulturális bizottsága és nemzetbiztonsági bizottsága is ellenszavazat nélkül támogatta.

2024. április 10.

Az ELTE-TÁTK Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Levéltár közös szervezésében indult útjára a MOZAIK műhelybeszélgetés-sorozat. Első alkalommal a Pia-rista Levéltárban Rainer M. János, Horváth Sándor és Levéltárunk munkatársa, Unger Gabriella a kommunista diktatúra ifjúságpolitikájáról és az állambiztonság „ifjúsági elhárításáról” beszélgetett.

2024. április 10.

Almás Tamás Onódy, a hatvanas évek császára című különleges kamaradarabjával folytatódott Bevetítés filmklubunk: a vetítés után a film rendezője, Almási Tamás és történész szakértője, Levéltárunk munkatársa, Orbán-Schwarzkopf Balázs beszélgetett a korszakról.

2024. április 11-12.

A „Jelenkortörténeti konferencia 2024” című grazi konferencián – „A hidegháború fordulójának felderítői” szekcióban a Levéltár külkapcsolati referense, Baráth Magdolna tartott előadást.

2024. április 17.

Szabadegyetemünkön a Nemzetbiztonsági Hivatal egykori főigazgatója, Dobokay Gábor és Germuska Pál gazdaságtörténész, az MTA doktora a magyar gazdasági hírszerzés szerepét mutatta be a hidegháborúban.

2024. április 19.

A Raoul Wallenberg Egyesület elnöksége 2016-ban alapította meg az Ember Mária-díjat, az író emlékének adózva. A 2024. évi díjat (megosztva) Huhák Heléna és Levéltárunk tudományos kutatója, Szécsényi András kapta.

2024. április 22.

Az ÁBTL 2023 májusában kerekasztal-beszélgetést és műhelykonferenciát rendezett a Metahistory megjelenésének 50 éves jubileuma alkalmából. A Betekintő 2024/1. száma az ott elhangzott előadásokat mutatja be.

2024. április 24.

A Mit rejt a Ciffrá dosszié? című időszaki kiállításunkhoz kapcsolódó kamarakonferenciánkon azokat a konkrét földrajzi helyeket mutattuk be az angalföldi Tripolisztól Recsken át egészen Franciaországig, amelyek meghatározók voltak a művész életében.

2024. április 29.

Arunas Bubnys, a litván Népiártás és Ellenállás Kutatási Központja vezetője látogatott a Levéltárba, ahol találkozott Cseh Gergő Bendegúz főigazgatóval.

2024. május 1.

Ismét megnyitott az ÁBTL által létrehozott és üzemeltetett kiállítás Recsken, az egykori munkatábor helyszínén.

2024. május 7.

Tudományos kutatónk, Takács Tibor legújabb, a Jaffa Kiadó és az ÁBTL gondozásában megjelent Ügynökök, informátorok, jelentések című könyvének bemutatóján Stumpf András újságíró beszélgetett a szerzővel.

2024. május 14.

Az ELTE-TÁTK Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Levéltár közös szervezésében útjára indult MOZAIK műhelybeszélgetés-sorozat második rendezvényén Kiss Réka, Mirák Katalin és a Levéltár főosztályvezetője, Vörös Géza beszélgetett a kommunista diktatúra állambiztonságának egyházi elhárításáról.

2024. május 15.

Babos Tamás 2019-es dokumentumfilmje archív felvételek és évtizedekig titkosított dokumentumok segítségével mutatta be a kommunisták harmadik világháborús elképzeléseit. A vetítést követő beszélgetésen a film forgatókönyvírója, Nóti-Nagy Attila volt a vendégünk.

2024. május 17-18.

A csehországi hadtörténeti levéltár delegációja a HM-HIL vezetőinek kíséretében látogatott az ÁBTL-be.

2024. május 29.

Titkos technikák a Kádár-rendszerben és utána: szabadegyetemünkön Potondi Zsolt ezredes technikatörténeti nézőpontból mutatta be a hírszerző munka eszközszerkezetét, míg Dobák Imre ezredes, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem oktatója ezek használatának jogi szabályozottságát elemezte.

2024. június 4.

Az ELTE-TÁTK Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Levéltár közös szervezésében útjára indult MOZAIK műhelybeszélgetés-sorozat harmadik rendezvényén Somlai Katalin, Szilágyi Gábor és a munkatársunk, Takács Tibor beszélgetett az ügynökakták nyilvánossága körüli diskurzusról.

2024. június 8.

Hetedik alkalommal rendezték meg Budapest Főváros Levéltárában a Levéltári Pikniket, amelyen szakmai programjai bemutatásával az ÁBTL is részt vett.

2024. június 10-12.

Az ÁBTL főigazgatója Varsóban vett részt és tartott előadást az „Archives of the security apparatus of the People's Republic of Poland – structures, organization, activities” című konferencián.

2024. június 11.

A mindent átható propagandáról, az elfeledett úrhajósok örökségéről és az állambiztonság örökké figyelő szeméről hallhattak előadásokat az érdeklődők Levéltárunk „Baráti segítségnyújtás a békés ürvényért” című szakmai kamarakonferenciáján.

2024. június 22.

Második alkalommal vettünk részt a Múzeumok Éjszakája programsorozatán: több száz látogatót vonzó programjaink középpontjában a Ciffrá Györgyről szóló időszak kiállításunk állt.

2024. július 4.

A Levéltárba látogattak a Magyar Köztársasági Ösztöndíjasok.

2024. július 15

A Horthy-korszakban sokat használt „nemzetvédelem” fogalma és a kiugrási kísérletben a „megbízható” munkásság felfegyverzésére szánt kísérletek mellett az egyik legnevesebb magyar iparművész karrierjének egy korábban figyelmen kívül hagyott időszakát is bemutatja a Betekintő 2024/2. száma.

2024. július 26.

Márvány Miklós, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokért felelős helyettes államtitkár tett látogatást a Levéltárban.

2024. augusztus 29.

Levéltárunk tudományos kutatója, Bandi István Kisinyovban adta át a KGB 1970-1989 közötti, a kommunista blokk politikai rendőrségeinek delegációival Budapesten tartott találkozóival kapcsolatos dokumentummásolatok második részét (eredeti változatban, orosz nyelven) a Moldovai Köztársaság Levéltárak Országos Ügynöksége (ANA) vezetőjének.

2024. szeptember 3.

Látogatást tett a Levéltárban Számvéber Norbert alezredes és Solymosi József, a HM HIM Hadtörténelmi Levéltár és Térképtár igazgatója és levéltárvezetője.

2024. szeptember 18.

Stefan Zweig Sakknovellájának az 1956-os forradalom napjaiba helyezett, szabad adaptációjával folytatódott ősszel Bevetítés filmklubunk. A vetítést követő beszélgetésen a film rendezője, Tóth Barnabás és forgatókönyvírója, Fonyódi Tibor voltak a vendégeink.

2024. szeptember 20.

Levéltárunk a Kulturális Örökség Napjai alkalmából indította el az 1945 és 1990 közötti magyar politikai rendőrség épületeit szócikkkel, fotókkal és videókkal bemutató tudományos ismeretterjesztő honlapját, a Topotémát.

2024. szeptember 21-22.

A Kulturális Örökség Napjain egy különleges, az állambiztonsági negyed főbb épületeit bemutató sétával, előadásokkal, restaurátor-workshopokkal és a Ciffrá-kiállítás utolsó tárlatvezetéseivel vártuk az érdeklődőket.

2024. szeptember 21.

Cseh Gergő Bendegúz, Levéltárunk főigazgatója beszédet mondott az éves recski ünnepi megemlékezésen. A levéltárvezető elmondta, hogy az elmúlt egy évben a Levéltár megújította az őrtornyot, a kis hidakat és az útbaigazító táblákat is.

2024. szeptember 23.

A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és egy tagja az ÁBTL vezetőivel együtt az Információs Hivatal vezetőivel találkozott a szolgálatnál lévő, 1990 előtti iratanyag levéltárba adása ügyében.

2024. szeptember 24.

Az ÁBTL és a Kronosz Kiadó a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézetében mutatta be Mezei József: Kémelhárítás Magyarországon 1975-1985 című könyvét.

2024. szeptember 25.

Hiánypótló szakkönyv jelent meg a Zrínyi Kiadó gondozásában: Ion Xenofontov moldovai történész Az afganisztáni háború (1979–1989) című könyvét Levéltárunk munkatársa, Bandi István fordította magyarra, a kötet bemutatóján a szerző is részt vett.

2024. szeptember 25.

Szeptemberben is folytatódott ingyenes szabadegyetemünk: a hidegháború eseményeit és globális összefüggéseit elemző sorozatunk első előadása Gulyás K. László és Prantner Zoltán részvételével Észak-Afrika és a Közel-Kelet 1945 és 1990 közötti történetét mutatta be.

2024. szeptember 27.

Levéltárunk interaktív szerepjátékokkal, a második világháborúhoz és az 1956-os forradalomhoz köthető fegyverek és emléktárgyak bemutatásával, valamint egy Jásdi Balázssal, a Magyar Tüzér Egyesület elnökével archív dokumentumokat és tárgyakat bemutató beszélgetéssel készült a Kutatók Éjszakájára.

2024. október 3.

A nemzetközi együttműködés következő lépései, egy közös digitális platform kidolgozása és új közoktatási és tájékoztatási stratégiák megvalósítása is szóba került a Titkosrendőrségi Iratok Kezeléséért Felelős Állami Hatóságok Európai Hálózatának (röviden: Network) 16. konferenciáján, amelyet október 3. és 5. között Tiranában rendeztek meg. Az albániai tanácskozáson Levéltárunkat Cseh Gergő Bendegúz főigazgató képviselte.

2024. október 9.

Levéltárunk, folytatva a fontosabb évfordulókat középpontba állító sorozatát, „1984 – A képzelet vagy a kontroll éve?” címmel rendezte meg szakmai konferenciáját.

2024. október 16.

A KNBSZ főigazgatója, Tajti Norbert vezérőrnagy érkezett a Levéltárba bemutatkozó látogatásra. A katonai vezetőt a Levéltár vezetése fogadta, majd bemutatta az épületet és az itt folyó szakmai munkát, valamint az állandó kiállítását.

2024. október 16.

Októberi ingyenes szabadegyetemünkön előadónk, Marsai Viktor és Ginelli Zoltán a dekolonizáció és a rekolonizáció kapcsán a Szubszaharai Afrika hidegháborús történetéről beszélgettek.

2024. október 22.

A nemzeti ünnep alkalmából Vincze Máté közgyűjteményekért és kulturális fejlesztésekért felelős helyettes államtitkár tett látogatást a Levéltárban.

2024. október 23.

Levéltárunk „A remény napjai: Magyarország, 1956” című vándorkiállítását idén októberben a lepsényi Fekete István Általános Iskolában állították ki. A 18 molinóból álló egyedi tárlat gazdagon illusztrálva mutatja be az 1956-os forradalom kirobbanásának eseményeit, a szabadságharc hőseit és a kádári megtorlást.

2024. október 23.

Levéltárunk október 23-án egész napos családi programra várta az érdeklődőket az Eötvös10 Művelődési Házban és a Hunyadi téren.

2024. október 24.

A nagydorogi '56-os eseményekről Téglásy Imre dokumentumfilmjét mutattuk be Bevetítés filmklubunk októberi estjén.

2024. november 5-6.

A Národní archiv (Cseh Nemzeti Levéltár) delegációja látogatta meg Levéltárunkat.

2024. november 7.

Levéltárunk a DLM Forummal és az e-Archiving Initiative-vel közösen rendezte meg a „Theory Meets Practice: Harnessing AI for practical implementations in digital archiving,” című nemzetközi workshopot.

2024. november 11.

Együttműködési megállapodást kötött az ÁBTL a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltárral: a megállapodást Cseh Gergő Bendegúz főigazgatónk és Nyári Gábor, a RETÖRKI ügyvezető igazgatója írták alá.

2024. november 13.

Dollárdiplomácia, guevarizmus és gerillaháborúk: novemberben Sente-Varga Mónika és Lénárt András részvételével a Latin-Amerika történetét a hidegháború idején bemutató beszélgetéssel zárult őszi szabadegyetemünk.

2024. november 19.

A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és két tagja az ÁBTL vezetőivel együtt a KNBSZ vezetőivel találkozott, és tárgyalt a szolgálatnál lévő, 1990 előtti iratanyag levéltárba adása ügyében.

2024. november 20.

Novemberi Bevetítés filmklubunkban az 1968 – Egy szerelem rekonstrukciója című film igaz történet nyomába eredt, amelyben egy magyar egyetemista fiú, Tóth Miklós beleszeret egy angol gépírónőbe, de a történelem viharában kapcsolatuk hirtelen megszakad. A vetítés után a rendezőkkel, Nagy Anikó Máriával és Lukácsy Györggyel, illetve Tóth Miklóssal Székér Nóra beszélgetett.

2024. november 21.

Levéltárunk főigazgatója, Cseh Gergő Bendegúz és dr. Arunas Bubnys, a litván Népiértés és Ellenállás Kutatási Központja vezetője együttműködési megállapodást írt alá Vilniusban. A megállapodás kiterjed közös kiállítások, konferenciák és workshopok szervezésére, valamint – elsősorban az 1956-os magyar forradalom litvániai visszhangját bemutató, illetőleg a két ország szovjet megszállását összehasonlító – kutatási projektek megvalósítására.

2024. november 26.

Baráth Magdolna legújabb, a Kronosz Kiadó és az ÁBTL gondozásában megjelent könyve a Szövet-séges Ellenőrző Bizottság 1945 áprilisa és decem-bere közötti magyarországi működését mutatja be a szovjet részleg két osztályának irataiból készített válogatás alapján. A könyvbemutatót a szerzővel Gecsényi Lajos beszélgetett.

2024. december 1.

A politikai rendőrség 1945 utáni fővárosi terjeszke-dése és a Kádár-kori Nyíregyháza hálózati csomó-pontjai mellett a szovjet pártfőtitkár 1986-os budapesti látogatásának biztosítását is bemutatta a Betekintő 2024/3. száma.

2024. december 4.

Papp István legújabb, a Jaffa Kiadó és az ÁBTL gondo-zásában megjelent könyve, A magyar kommunisták 1918-1989 arra vállalkozik, hogy bemutassa azokat a történelmi körülményeket, politikai vitákat, belső frakcióharcokat, az ellenfelek kíméletlen eltiprását, a kényszerű átalakulásokat, amelyek e több mint 70 éves történetet jellemzik. A könyvbemutatót a szer-zővel Ablonczy Balázs és Vári György beszélgettek.

2024. december 6.

„A 20. századi magyar titkosszolgálatok – szemelvé-nyek a korszak titkosszolgálatainak működéséből” címmel december 6-án megrendeztük a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intéze-tével közös tudományos online konferenciánkat.

2024. december 11.

A sorkatonai kiképzés pillanatait és a Magyar Néphadsereg mindennapjait is felelevenítette Papp Gábor Zsigmond Honvéd retró I. című dokumen-tumfilmje, amelyről a film után Okváth Imre törté-nész beszélgetett a rendezővel.

Személyzeti helyzet

A Történeti Levéltár 2024-re jóváhagyott álláshelykerete 115 fős volt, amelyet az év során folyamatosan sikerült feltölteni. A 115-ből 111 főt saját személyi keretünk terhére, négy főt pedig az „Intézményfejlesztési Stratégia 2020–2026” megnevezésű pályázat keretére foglalkoztattunk. Ez utóbbi határozott idejű alkalmazást jelent, mivel az érintett pozíciókat a projekt feladatainak ellátására hoztuk létre.

Létszámunk megtartása, sőt növelése alapvető fontosságú lenne, hiszen az említett projektfeladatok mellett jelentősen megnövekedett az alaptevékenységből eredő feladatmennyiség, részben a már zajló fejlesztések, főként pedig a dinamikusan növekvő érdeklődésnek köszönhetően.

Az év során hárman vonultak nyugállományba (két fő vezető), ebből egy kollégát MT-s jogviszonnyal tovább foglalkoztatunk, négyen közös megegyezéssel távoztak, négy kolléga jogviszonya szűnt meg próbaidő alatt. Az állományból négyen CSED-en, GYED-en, illetve GYES-en voltak 2024-ben, két nyugdíjas munkaviszonya a határozott idejű munkaszerződés lejártával, egy nyugdíjas munkaviszonya pedig felmondással szűnt meg. A távozók pótlását pályáztatással, valamint a feladatok ellátására alkalmas személyek meghívásával biztosítottuk.

115 fő

Az iratkezelés közlevéltári felügyelete

A Levéltár illetékességi körének módosulásával járó feladatokat a jogszabályi keretek, a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és annak módosításai, a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló 27/2015 (V.27.) EMMI rendelet mellett a közfeladatokat ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2002. (XII.29.) Korm. rendelet, illetve az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről szóló 34/2016 (XI.30.) EMMI rendelet írják körül.

A KÖZLEVÉLTÁR SZERVNYILVÁNTARTÁSA

A Levéltár 2024-ben is naprakészen vezette az 2003. évi III. tv. 8. § (1) bekezdés alapján a szervekről és ezek iratkezeléséről a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló 27/2015 (V.27.) EMMI rendeletben meghatározott adattartalommal a szervnyilvántartást, amit a jogszabálynak megfelelően a Magyar Nemzeti Levéltár részére is átadott.

AZ IRATKEZELÉS KÖZLEVÉLTÁRI ELLENŐRZÉSE

A 27/2015 (V.27.) EMMI rendelet értelmében a nem selejtezhető köziratok fennmaradásának biztosítása érdekében a közfeladatot ellátó szerv iratainak védelmét és iratkezelésének rendjét – az iratkezelési szabályzat alapján – az illetékes közlevéltár ellenőrzi. Személyes ellenőrzésre két alkalommal került sor, a Nemzeti Információs Központban és az Alkotmányvédelmi Hivatalban, de egy alkalommal a KNBSZ-nél is megbeszélésre került sor az őrzött iratanyag kezelése kapcsán.

AZ IRATSELEJTEZÉS KÖZLEVÉLTÁRI ELLENŐRZÉSE

A Levéltár jogszabályi kötelezettségeinek eleget téve továbbra is elbírálta a hozzá illetékességből benyújtott, 1990 után keletkezett iratokra vonatkozó selejtezési jegyzőkönyveket. 2024-ben 4 iratképző szerv összesen 485 db iratselejtezési jegyzőkönyvét hagyta jóvá a Levéltár.

485
iratselejtezési
jegyzőkönyv

A levéltári állomány gyarapodása – iratátadás, iratátvétel

A Levéltár 2024-ben különböző jogcímenek összesen 14 alkalommal vett át iratokat. Illetékességből 3 alkalommal, magánirat gyűjtésből fakadóan magánszemélyektől 9 alkalommal vettünk át iratot. Külföldi levéltárakban őrzött magyar vonatkozású iratmásolatot 2 alkalommal vett át az intézmény.

AZ IRATANYAG GYARAPODÁSA (IFM, MB)

Illetékességből összesen 16,68 iratfolyóméter (ifm) iratot vett át a Levéltár:

- a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatról (KNBSZ) 6 kisdoboz, 1979-1990 évkörű, 0,72 ifm MNVK2 működési irat,
- a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Központi Irattárától 1951-1989 évkörű, 133 kisdoboz 15,96 ifm MNVK2 működési irat,
- magánszemélytől 1 db 1951. évi 3-as karton.

Magánszemélyektől összesen 1,01 ifm iratot, 5 db magnókazettát, 60 db betacam videokazettát és 197062,92 MB (192,44 GB) digitális iratot vettünk át.

Az alábbi iratok ajándékozás útján kerültek a Levéltárba:

- Az Újpesti Torna Egylet 1953-1976 évkörű, UTE közgyűlésekkel, fogadásokkal, UTE vezetőkkel kapcsolatos fényképeket (484 fájl) ajándékozott digitális másolatban, 40755,20 MB (39,80 GB) terjedelemben;
- Kassai Melinda 1982-1987 évkörű, a Dialógus csoportra vonatkozó iratot ajándékozott 6 kisdoboznyi (0,72 ifm) terjedelemben;
- Nagy Piroska az általa készített rendszerváltó tüntetésekről készült fotók digitális másolatait (1039 fájl) ajándékozta 74240 MB (72,50 GB) terjedelemben;
- Gál Gabriella, édesapja Pál Andor (kubai konzul) irathagyatékát ajándékozta 1959-1987 évkörrel, 0,02 ifm terjedelemben és 64 fénykép digitális másolatát (75 fájl) 373 MB (0,36 GB) terjedelemben;
- Farkas Tamás Farkas Kornél (MÁV tanácsos) és családja, már levéltárunkban őrzött irataihoz ajándékozott újabb, 1869-1952 évkörű 0,02 ifm iratanyagot;
- A Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatala és dr. Galambos István kutató közreműködésével Asztalos István, édesapja Asztalos István csemői földműves (1925) 1960-1994 évkörű irathagyatékát – naplók, visszaemlékezések, fényképek – ajándékozta digitális formában (5008 fájl) 81694,72 MB (79,78 GB) terjedelemben;
- Szabó László az 1956-os forradalom zalaszentgróti eseményeihez kapcsolódó dokumentumok, interjúk és rendszerváltóhoz kapcsolódó iratgyűjteményét ajándékozta 1956-2003 évkörrel, 0,24 ifm és 5 db audiokazetta terjedelemben;
- Kurtán Pál, édesapja Kurtán Sándor volt helsinki nagykövet „Merre tart Nyugat-Németország?” című könyvéhez kapcsolódó 1959-1979 évkörű iratokat, feljegyzéseket ajándékozott, 0,01 ifm terjedelemben. Az alábbi irat vásárlás útján került a Levéltárba:

16,68 ifm
illetékességből

1,01 ifm
197062,92 MB

5 db
magnókazetta

60 db videokazetta
magánszemélyektől

157 186,40 MB
magyar vonatkozású
digitális irat

→ Erdélyi János dokumentumfilm-rendezőtól „A kétségbeesés méltósága” c. 1997-1998-ban készült dokumentumfilm nyersanyagát vettük át 60 db betacam videokazettán.

Magyar vonatkozású külföldi állambiztonsági digitális iratmásolatok:

A Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanácstól (CNSAS) digitális másolatban 2 alkalommal, összesen 457 dossziéról 157.186,40 MB (153,50 GB) terjedelmű magyar vonatkozású iratot vett át a Levéltár.

2024-ben a Történeti Levéltár állománya 17,69 ifm irattal és 354.249,32 MB (345,94 GB) digitális irattal, 5 db audiókazettával és 60 db betacam videokazettával gyarapodott.

Az Oral History interjúk gyűjteménye 2024-ben 9 új interjúval gyarapodott. 2024 végi állapot szerint összesen 65 interjúval rendelkezik a Levéltár.

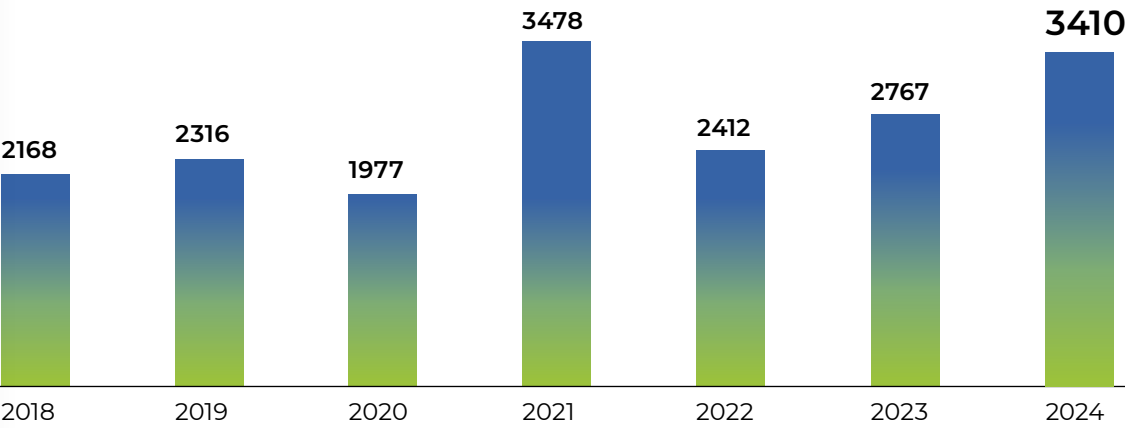
AZ IRATANYAG GYARAPODÁSA (IFM, MB)

Átadó szerv	2019		2020			2021		2022		2023		2024	
	ifm	MB	ifm	MB		ifm	MB	ifm	MB	ifm	MB	ifm	MB
Alkotmányvédelmi Hivatal	1,20		3,00			1,68				3,60			
Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat												0,72	
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat	1,44					49,24							
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Nemzeti Biztonsági Felügyelet						0,24							
Igazságügyi Minisztérium								3,22					
Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság	472,31	28,50											
HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum												15,96	
Központi Irattára													
Magyar vonatkozású külföldi állambiztonsági iratmásolatok (CNSAS, ABS, ANA)		114 838,02		155 685,79		101 706,03		78 497,44		132 090,28		157 186,40	
Magánszemély	2,29	8 681,32	0,18	353,10		1,74		1,92	68 824,00	1,27	193 791,00	1,01	197 062,92
Összesen	477,24	123 547,84	3,18	156 038,89		52,9	101 706,03	5,14	147 321,44	4,87	325 881,28	17,69	354 249,32

Állampolgári ügyek intézése

A könnyebben elérhető online adatszolgáltatásnak is köszönhetően a kérelmezők száma 2024-ben tovább növekedett. Az állambiztonsági iratok iránti érdeklődés tehát egyáltalán nem csökken, sőt egyre nő. Az intézmény megalakulása, 1997 óta az információs kárpótlással kapcsolatosan összesen 69.220, ebből 2024-ben 3410 (ebből 3100 új, tehát nem ismételt beadott) kérelem érkezett a Levéltárba. Az új kérelmek száma az előző évhez képest mintegy 25%-os növekedést mutat. A 3100 új kérelem a Levéltár közel három évtizedes fennállása alatt a második legmagasabb érték. 2024-ben 3025 ügyet tudtak lezárni a Levéltár munkatársai, ami 1997 óta szintén a második legmagasabb érték. 2024-ben az információs kárpótlásért a Levéltárhoz forduló ügyfelek számára összesen 40.784 lap másolatot adtunk ki, ezek többségét annak ellenére továbbra is személyesen veszik át a kérelmezők, hogy postai úton is lehetőségük van megkapni az anyagot. A Levéltár 1997 óta az információs kárpótlás keretében összesen 1.142.055 lap másolatot adott ki az ügyfeleknek.

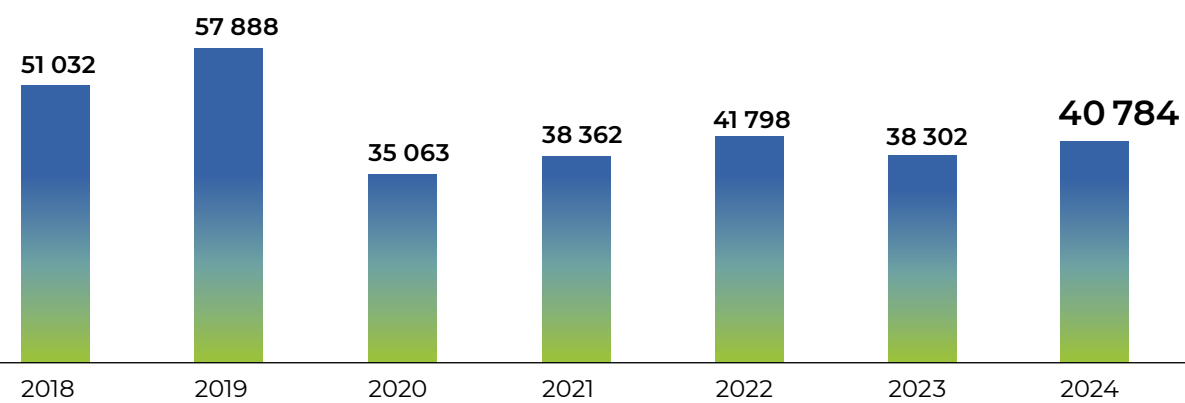
3410
új kérelem
↑25%

ÖSSZES BEJÖVŐ KÉRELEM

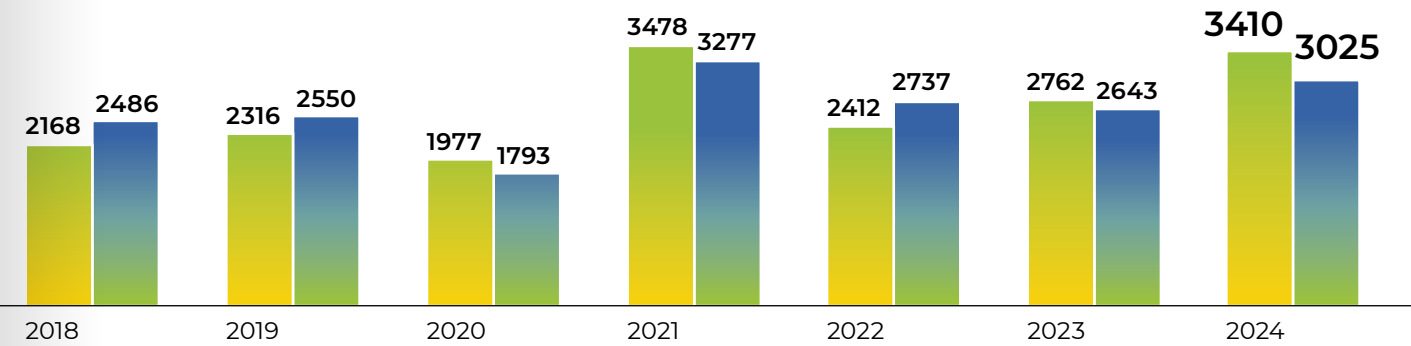

A KIADOTT IRATMÁSOLATOK SZÁMA (OLDALSZÁM/ÉV)

A kérelmező állampolgárok részére (548 ügyirathoz kapcsolódóan) összesen 1118 hálózati személy azonosítását végeztük el, közülük 96 kérelmező maga is hálózati személy volt. A fedőnevek azonosítása során 612 esetben volt eredményes a keresés, ez azt jelenti, hogy a kérések több mint 55 %-ában sikerült az azonosítás, így 2024-ben összesen 1896 lap fénymásolatot tudtunk kiadni a kérelmet benyújtó állampolgárok számára a hálózati iratokból.

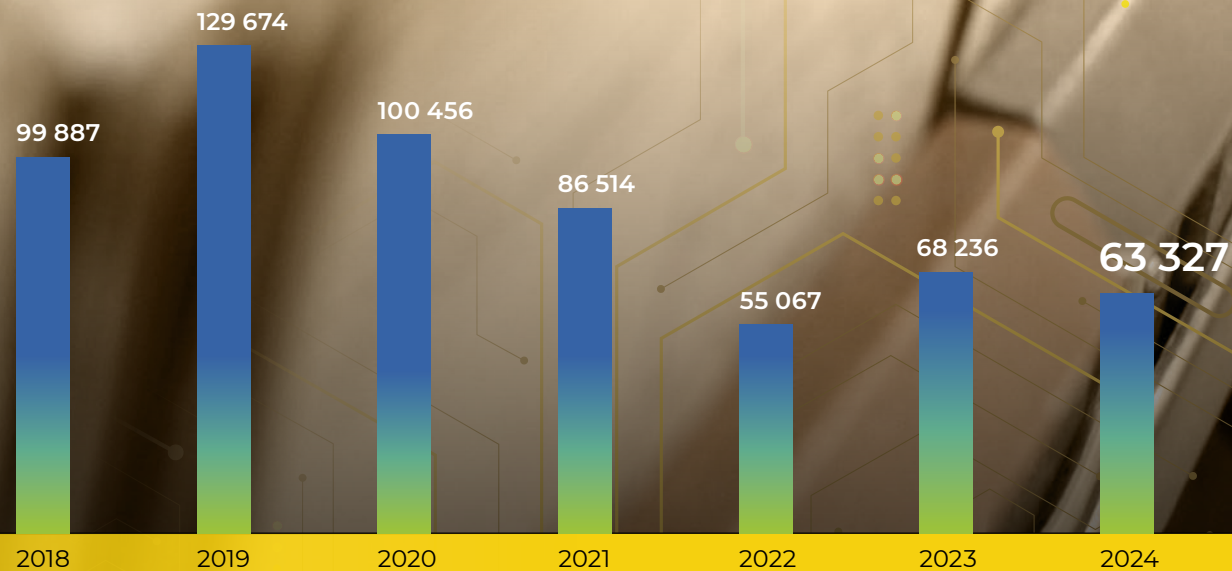
BEADOTT KÉRELMEK ÉS LEZÁRT ÜGYEK (DB/ÉV)

Beadott kérelmek
Lezárt ügyek

Az év folyamán 7 fő részére készítettük elő az egykori átvilágítási bírák által jegyzett anyagokat, összesen 192 lap fénymásolatot adtunk át nekik. 2024-ben 40 esetben keresték meg állampolgárok a Levéltárat közszereplők állambiztonsági múltjának ellenőrzése céljából, a 2003. évi III. tv. 5.§ (6) bekezdése alapján.

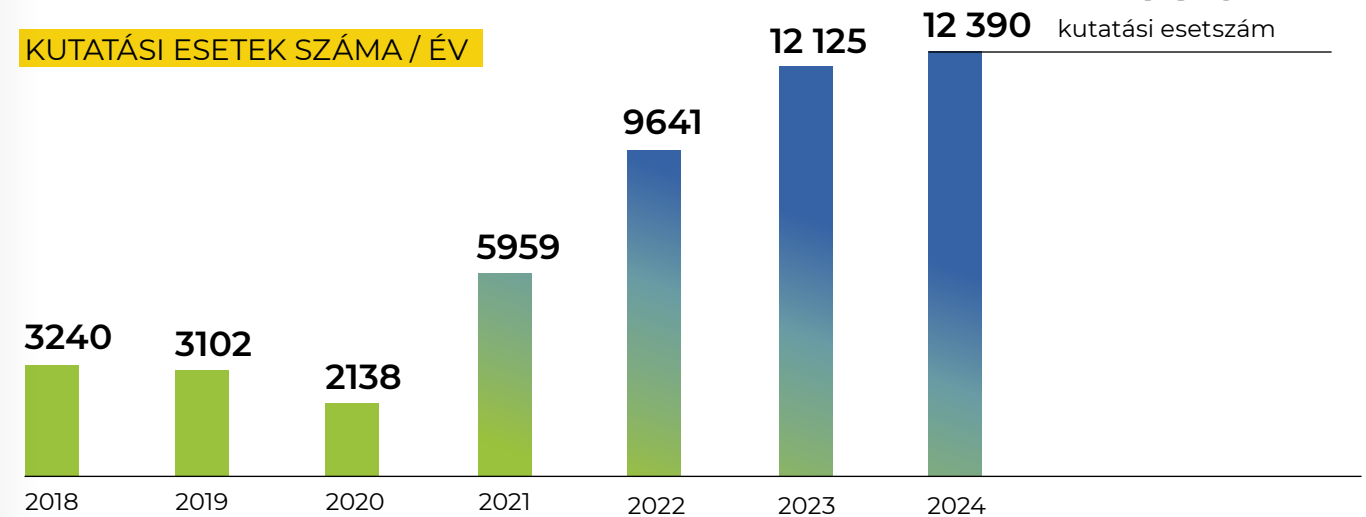
Kutató- szolgálat

Az állampolgárok információs kárpótlása mellett a Levéltár másik meghatározó tevékenysége a tudományos kutatók kiszolgálása, a kutatószolgálat működtetése. 2024-ben 171 új kutatási kérelem érkezett a Levéltárhoz. A Levéltár szolgáltatásait összesen 452 kutató vette igénybe, ebből az online e-kutatás adta kényelmi lehetőségeket 392 kutató használta ki. A 2024-es esztendőben 216 kutató összesen 1175 alkalommal jelent meg személyesen a kutatóteremben. A személyes megjelenés mellett a kutatók egyre aktívabban vették igénybe a 2020. december 14-én indított e-kutatás lehetőségét. 2024-ben az e-kutatás. abtl.hu weboldalunkra 11.215 alkalommal léptek be. (Ez a szám 2022-ben 8523, 2023-ban 10.939 volt.)

A személyes jelenlétű kutatások és az e-kutatás során történt belépések számát összesítve azt az adatot kapjuk, hogy a kutatók a 2024-es esztendőben 12.390 alkalommal tekintettek bele a számukra elkészített iratanyagba. (2022-ben összesen 9641, 2023-ban 12.125 esetben éltek a kutatók a személyes és az online kutatás lehetőségével.)

KUTATÁSI ESETEK SZÁMA / ÉV

Egy újonnan létrehozott kis létszámú szervezeti egység feladata lett – a 2003. évi III. törvény 5.-a alapján – az ún. magánkutatói kérelmek fogadása. A tavalyi év során összességében 28 magánkutatónak minősülő személyt szolgáltunk ki.

2024-ben 16 külföldi kutató látogatta meg intézményünket, közülük tizenegyen az Európai Unióból (3-3 német és francia, 1-1 szlovák, finn, lengyel, olasz és román állampolgár), 5-en pedig az EU-n kívülről (2 amerikai, 1-1 norvég, albán és izraeli állampolgár) érkeztek.

2024-ben a hálózati nyilvántartásban 270 kutatói kérésre, 342 személynév és 466 fedőnév alapján, összesen 872 esetben folytattunk kutatást, amely 200 esetben, 22 %-ban volt sikeres. A kutatók kérésére 928 oldal hálózattal kapcsolatos fénymásolatot adtunk ki.

171
új kutatási
kérelem

452
kutató

12 390
kutatási esetszám

1175
személyes
kutatás

11 215
online betekintés

KUTATÓI IRATMÁSOLATOK SZÁMA (LAP/ÉV)

A levéltári feldolgozó munka, állományvédelem, digitalizálás, informatika

A levéltárak, így a Történeti Levéltár számára is kiemelt feladat a kezelésében lévő iratanyagok nyilvántartása, megőrzésének elősegítése, mind alaposabb feldolgozása, az iratanyag rendezése, valamint a levéltári iratanyag használatát megkönnyítő segédletek (nyilvántartások, adatbázisok) készítése. Ezen egymásra épülő feladategyüttes kapcsán az alábbiakat érdemes külön is kiemelni. A Levéltár az 1995. évi LVI. törvény 13. § c) pontja és a 27/2015. EMMI rendelet 4.§ (3). bekezdése alapján naprakészen vezette a fondtörzskönyvet, az elvégzett belső levéltári munkáknak megfelelően aktualizálta a fondösszeíket, az iratgyarapodásokat a jogszabályoknak megfelelően a gyarapodási naplóban rögzítette. A fenti jogszabályok alapján megküldte a Magyar Nemzeti Levéltárnak a törzskönyvi nyilvántartást és a gyarapodásról szóló jelentést, valamint a kulturális statisztikai rendszer (Kultstat) webes adatkitöltő felületére feltöltötte a kormányrendeletben előírt kötelező kulturális statisztikai adatokat.

A LEVÉLTÁRI FELDOLGOZÓ MUNKA

RENDEZÉSEK

A rendezések nagy része 2024-ben is az iratátvételekhez kapcsolódóan történt. Emellett **befejeztük a vizsgálati-dossziék ellenőrző rendezését**, dobozolását és folytattuk az ehhez kapcsolódó raktári nyilvántartás készítését. A volt „Zárt irattár” levéltári anyagának XII. tételében középszintű és darabszintű rendezést végeztünk, illetve középszinten elkezdtük rendezni a 2.5.8. állagban leválasztott budapesti peremkerületi iratanyagot.

A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatról (KNBSZ) átvett 6 kisdoboz 1979-1990 évkörű, 0,72 ifm MNVK2 működési iratanyagot és a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Központi Irattárától átvett 133 kisdoboz 1951-1989 évkörű 15,96 ifm MNVK2 működési iratanyagot az I. – 1.15.5. állagba soroltuk be. A 2003. évi III. tv. 11. §. (5) alapján átvett 3-as kartont az I. – 2.2.1. Operatív nyilvántartások állagba soroltuk.

A Gyűjtemények levéltárának 1. szekciójában 3 új fond került kialakításra: a Dialógus csoport iratai (III. – 1.42.); Szabó Lászlónak az 1956-os forradalom zala-szentgróti eseményeihez kapcsolódó dokumentumai, interjúi és rendszerváltáshoz kapcsolódó iratgyűjteménye (III. – 1.43.) és Asztalos István csemői földműves irathagyatéka (III. – 1.44.)

A III. – 1.1 fondba soroltuk be Pál Andor kubai konzul töredékes irathagyatékát és Kurtán Sándor volt helsinki nagykövet „Merre tart Nyugat-Németország?” című könyvéhez kapcsolódó iratokat, feljegyzéseket, a III. – 1.30. fondba kerültek Farkas Kornél (MÁV tanácsos) és családja iratai.

A Gyűjtemények levéltárának 2. szekciójában 2 új fond került kialakításra: Az Újpesti Torna Egylet (UTE) fényképei (III. – 2.26.) és Nagy Piroska rendszerváltó tüntetésekről készült fotói (III. – 2.27.)

A Gyűjtemények levéltárának 4. szekciójában új fondot hoztunk létre Erdélyi János: A kétségbeesés máltósága dokumentumfilm nyersanyaga 60 db betacam kazettájának. (III. – 4.2.)

Alapszintű rendezésre került sor a digitális másolatban a Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanácstól (CNSAS) érkezett iratanyag kapcsán is, ahol egy új állagot hoztunk létre a már meglévők mellett.

Alapszinten 2024. évben 17,69 ifm irat és 345,91 GB digitális irat rendezése történt meg.

17,69 ifm
345,91 GB
iratrendezés
alapszinten

központi
adatbázisban

11 725
új név

1 032 297
személy

A volt „Zárt irattár” levéltári anyaga XII. tételének – Állambiztonsági fogházak és internálótáborok (töredék) iratai – rendezése már a korábbi években megkezdődött, de az ÁBTL központi adatbázisában szereplő adatok pontosítása végett az iratok ellenőrző rendezése vált szükségessé. Az ellenőrző rendezés helyett elengedhetetlen volt a XII. tételben belül a Budapesti Állambiztonsági Büntetőintézetre (Kozma utca) és a Mosonyi utcai fogházra vonatkozó iratok középszintű, majd darabszintű rendezése.

Emellett elkezdtek a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos iratanyagból 2019-ben alapszinten leválasztott budapesti kerületi iratanyag peremkerületeinek középszintű (évenkénti, iktatószámok szerinti) rendezését.

Középszinten 2024. évben 8,28 ifm irat rendezése történt meg.

Darabszinten rendezésre kerültek a volt „Zárt irattár” levéltári anyaga XII. tételének – Állambiztonsági fogházak és internálótáborok (töredék) iratai – Budapesti Állambiztonsági Büntetőintézetre (Kozma utca) és a Mosonyi utcai fogházra vonatkozó iratai, a tavalyi évben az Alkotmányvédelmi Hivataltól átvett Központi Kémelhárítási Adattár iratai, illetve további darabszintű rendezésre a magániratok esetében került sor.

Darabszinten összesen 3,92 ifm, 0,36 GB iratot, 5 audiokazettát és 60 db betacam videókazettát rendeztünk.

HAGYOMÁNYOS SEGÉDLETEK KÉSZÍTÉSE, ADATBÁZISOK ÉPÍTÉSE

A raktári nyilvántartások a 27/2015. számú EMMI rendelet 37. §-ában meghatározott szabályok szerint készültek. A raktári nyilvántartást a kutatóteremben számítógépen és az adatvédelmi szabályokat figyelembe véve az interneten is elérhetővé tettük. 2024-ben a LIROnline élesítésével párhuzamosan felülvizsgáltuk a már elkészült raktári nyilvántartásokat, ennek keretében 3 raktári nyilvántartást módosítottunk, illetve 4 új raktári nyilvántartást készítettünk. A raktári nyilvántartások készítése mellett tovább folytattuk az MNVK2 iratanyagban található személyi anyagok feltárását és Excel táblázatban való rögzítését.

2024-ben összesen 4,59 ifm és 90,09 GB iratról készítettünk raktári nyilvántartást.

A Levéltár központi adatbázisa (ABTLInfo) egyszerre szolgál levéltári segédletként, ügyfél- és kutatószolgálati nyilvántartásként, anonimizálási segédeszközként és az előkészítő munkákat támogató, munkafolyamat-követő számítógépes programként.

Az adatbázisban 11.725 új nevet rögzítettünk, 586.809 esetben pedig módosítottuk a korábban bevitt neveket. A kimagasló számú névmódosítás az intézmény hétéves intézményfejlesztési stratégiájához kapcsolódó adattisztítás eredménye. A tudományos kutatók számára is elérhető adatbázisverziót,

amelyben immár 1.032.297 személy neve szerepel, 2024-ben 24.681 esetben keresték fel az érdeklődők.

Az iratokban található fényképanyag rendkívüli történeti értéket képvisel, és kutatói szempontból is igen népszerű. A fotók feldolgozása évek óta folyamatosan zajlik. Egyrészt rögzítjük a központi adatbázisban a digitalizálásra került dossziékból az igazolványképek adatait, másrészt pedig a napi munkák során előkerült fényképek adatait dolgozzuk fel és egészítjük ki. 2024-ben 7889 esetben rögzítettük vagy pontosítottuk a fotók adatait az ÁBTLInfo-ban, ahol mostanig összesen 66.581 kép adatait dolgoztuk fel. Az adatbázisban található fotók közül 7854 db jelenik meg a webes fotóadatbázisunkban. Tavaly 60.367 kép adata szerepelt az ÁBTLINFO-ban, 7186 pedig online is elérhető volt. Az adatbázist 3505 esetben keresték fel az érdeklődők.

Az év során folytatódott az állambiztonsági vezetők adatainak és pályaképeinek pontosítása az egyik legnépszerűbb, interneten keresztül is elérhető nyilvános adatbázisunkban, az állambiztonsági archontológiában. Az oldalt összesen 91.550 esetben keresték fel érdeklődők.

A Csernobil-Archívum adatbázist 7103, a Tüntetések, demonstrációk 1988-1989-Archívumot 8029, az állambiztonsági parancsgyűjteményre vonatkozó adatbázist 15.561 esetben keresték fel érdeklődők.

2024-ben tovább folytattuk a „Topotéma: Állambiztonság, a magyar politikai rendőrség topográfiája” című adatbázis készítését. A weboldal 2024 szeptember 19-én kezdte el működését és azóta is folyamatosan bővül. Első ütemben a Budapesten lévő állambiztonsági helyszíneket dolgozták fel a kollégák. A továbbiakban az egyes vármegyékben lévő helyszínek feltárásával folytatódik a munka.

Folytatódott a Jeltelenül című honlap adatbázisának építése is. Az oldal az 1945 és 1967 közötti időszakban politikai megtorlások következtében elhunytakra és büntetőeljárás alá vontakra vonatkozóan tartalmaz információkat. 2024-ben 803 elhunyt személyre és a velük kapcsolatos 249 büntetőeljárásra talált adatot a honlapot felkereső látogató.

ÁLLOMÁNYVÉDELLEM

2024-ben tovább folytatódott a levéltár komplex állományvédelmi programja, ezen belül pedig az iratok tömeges savtalanítása, amelyhez az NKA pályázata is segítséget nyújtott. 2024-ben összesen 3142 dossziét készítettünk elő digitalizálásra. Szkennelés előtt a dossziék 10-15%-ánál volt szükség restaurátori beavatkozásra.

Ebben az évben összesen 91.272 pagina (45.636 folió) tömeges savtalanítására került sor. Ebből 82.538 pagina (41.269 folió) volt saját – 280 db dosszié –, 8734 pagina (4367 folió, 5 kisdoboz) iratanyag pedig a Semmelweis Egyetem Központi Levéltárából érkezett.

központi
adatbázisban

7889
fotóadat kezelése
2024-ben

66 581
kép összesen
az adatbázisban

7186
nyilvánosan
elérhető fotó

1 036 167
oldal betöltése
az adatbázisba

8,7 millió
digitalizált oldal

Állományvédelmi okokból az iratokból kiemeljük a különböző tárgyi és egyéb mellékleteket. Különválasztottunk 2101 db filmnegatív kockát, 85 db fényképet, 52 db tárgyat, 45 db kézirat jellegű és egyéb iratot (tervrajz, térkép, vázrajz, rölpap), 1 db hangkazettát és 2 db hanglemezt. A kiemelt tárgyak közül 32 db térképet, plakátot, oklevelet, tervrajzot – összesen 14 m² terjedelemben – restauráltunk.

A penészpórák számának ellenőrzésére szolgáló Lumitester gép beszerzésével lehetővé vált a raktári körülmények és az iratanyag állapotának rendszeres ellenőrzése. 2024-ben 85 esetben vettek mintát a restaurátorok.

DIGITALIZÁLÁS

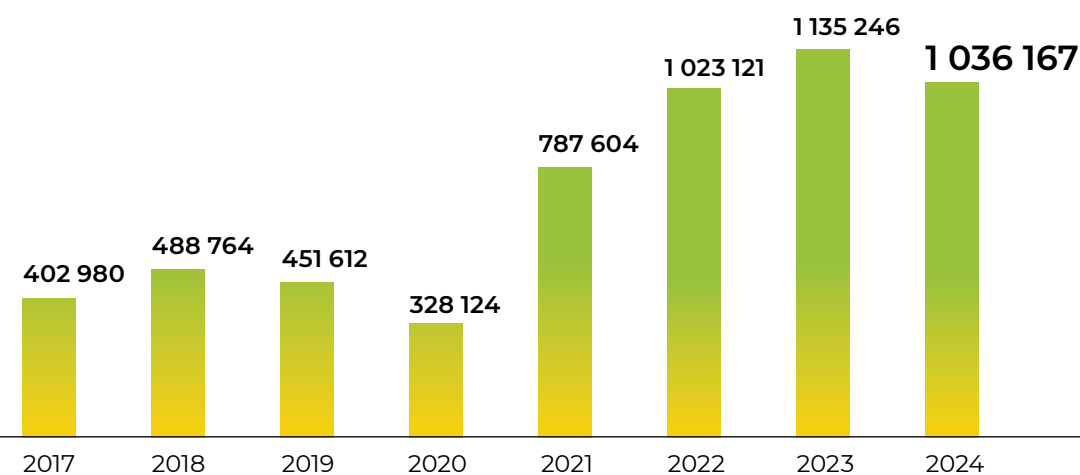
A Levéltár kiemelt feladatai közé tartozik a veszélyeztetett állapotú és/vagy gyakran használt iratanyag digitalizálása és az elektronikus másolati példányok biztosítása. Ez tekinthető egyszerre állományvédelmi, segédlet-készítési és informatikai feladatnak is.

2024-ben összesen 615.506 oldalnyi előkészített levéltári anyagot, 15.650 darab fotót, ezen felül a MINOLTA mikrofilmszkennerek folyamatos kihasználásával 415.440 darab mikrofilmet digitalizáltunk. A ZEUTSCHEL könyvszkennerek segítségével több nagyalakú fűzött könyvet, naplót dolgoztunk fel, így mintegy 43.551 oldal készült el. Folytattuk a dossziékban található filmnegatívok (összesen 11.199 db) digitalizálását is. A 2024-es évben összesen 1.036.167 szkennelt oldalt töltöttünk be a központi adatbázisba. A levéltár központi adatbázisában így 2024 végén már 8.762.955 oldalnyi digitális iratmásolat szerepelt.

A KÖZPONTI ADATBÁZISBA BETÖLTÖTT

DIGITALIZÁLT OLDALAK SZÁMA

(OLDAL/ÉV)

INFORMATIKA

Hétéves informatikai fejlesztésünk keretében szeretnénk szolgáltatásainkat minél szélesebb körben, az interneten keresztül elérhetővé tenni, a meglévő és folyamatosan növekvő digitális adatállományunk hosszú távú megőrzését az OAIS szabvány szerint biztosítani, továbbá annak információtartalmát az újabb technológiák alkalmazásával minél hatékonyabban kiaknázni.

Integráltuk az Ügyfélkapu+ és a DÁP bejelentkezést, illetve ezzel összefüggésben a kérelembeadási funkciót a LIROnline internetes adatbázisba. Bővítettük a belső információs rendszerünk diszkes adattároló kapacitását.

Az év nyarán elindítottuk a LIR Online alkalmazás első verzióját. Ezzel egyrészt kiváltottuk az ÁBTL idáig használt, kutatók számára elérhető, már elavultnak tekinthető korábbi alkalmazását, és egyben egy korszerű és biztonságosabb szolgáltatást vezettünk be. Az alkalmazás publikus részében már megtalálhatók az ÁBTL levéltári nyilvántartásai és raktári jegyzékei is, amelyek korábban csak letölthető fájlok formájában voltak elérhetők az ÁBTL honlapján.

A fenti fejlesztések mellett a Levéltár informatikusai 2024-ben is ellátták az informatikai rendszerek napi működéshez szükséges felügyeletét, elvégezték az ezzel kapcsolatos fejlesztéseket és a hétéves intézményfejlesztési projekt kapcsán felmerült számítástechnikai feladatokat. Az év során az informatikusok kiemelt feladata volt:

- az elektronikus kutatóterem (e-kutatás) és az e-ügyfélszolgálat szolgáltatásainak fejlesztése, működtetése és karbantartása;
- a belső levéltári munkát támogató rendszerek (hálózati, savtalanító, fénymásoló-nyilvántartó ÁBTLInfo stb.) folyamatos karbantartása, szükség szerinti fejlesztése, a szervereken tárolt adatok rendszeres biztonsági mentése;
- a Levéltár iratkezelési, pénzügyi és humánpolitikai tevékenységei során használt informatikai rendszerek (DMSOne, Forrás, KIRA stb.) támogatása;
- a tudományos és közművelődési feladatokhoz kapcsolódó online oldalak, honlapok, adatbázisok (abt.l.hu, munkataborok.hu, abparancsok.hu, betekinto.hu, csernobil-archivum.hu, tuntetes-archivum.hu, jeltelenul.hu, ÁBTLInfo, Fotóadatbázis, Archontológia, e-kutatás online, e-betekintés) működtetése és karbantartása;
- az intézmény informatikai eszközeinek beszerzése, szervizelése és karbantartása;
- az 1990 utáni digitális iratok átvételére való felkészülés során szükségessé vált műszaki tervezések, előkészületek és beszerzések.

10

Történet-
tudományi
kutatások,
közönség-
kapcsolatok,
közművelődés

A Történeti Levéltár 2024-ben végzett tudományos munkája az intézmény tevékenységét szabályozó törvényi előírásokhoz igazodva az államvédelem-állambiztonság, valamint az 1945 és 1990 közötti magyar történelem témaköreit érintő kutatásokra, az eredmények közzétételére, valamint az intézmény iratait és működését bemutató közművelődési feladatokra koncentrált.

Az év során 11 tudományos konferenciát szerveztünk, amelyeken összesen több mint 300-an vettek részt. 2024. február 13-án **Levéltárak és a mesterséges intelligencia** címmel tartottunk konferenciát hazai közgyűjtemények és kutatóintézetek részvételével. 2024. április 24-én rendeztük meg a **Cziffra György Emlékév** eseményeihez kapcsolódó Cziffra György életei című kamarakonferenciát. Az újból aktuálissá vált magyar űrutazás okán **Baráti segítségnyújtás a békés űrversenyért: Az Interkozmosz és Magyarország** címmel szerveztünk konferenciát 2024 júniusában. Ebben az évben zártuk 2019-ben megkezdett konferencia-sorozatunkat, amelynek keretében 2024. október 9-én 40 évvel korábbra tekintettünk vissza **1984 – A képzelet vagy a kontroll éve** címmel. Az intézmények közötti együttműködés erősítése jegyében 2024. november 7-én **Theory Meets Practice: Harnessing AI for practical implemenations in digital archivinig** címmel rendeztünk nemzetközi konferenciát. 2024. december 6-án egyszerre 2 online konferenciát is rendeztünk: immár harmadízben a Nemzeti Közszoigálati Egyetemmel közösen **A XX. századi magyar titkosszoigálatok** címmel, illetve a Network tagjai számára a levéltári anyag digitális feldolgozása tárgyában. Az előbbi eseményen a 2023-as közös szervezésű konferencián elhangzott előadások absztraktjai online kötetben jelentek meg a konferenciára időzítve.

A Levéltár részt vett a **MOZAIK Műhelybeszélgetés-sorozat** szervezésében. A harmadik alkalommal a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, az 1956-os Intézet Alapítvány és az ÁBTL kutatói vitatták meg az egyházak és az állambiztonság kapcsolatrendszerét az ÁBTL Hevesy Pál Nemzetbiztonsági Könyvtárában 2024. június 4-én.

Emellett 2024. február 28-án hagyományteremtő céllal, a közművelődési munkában szerzett tapasztalatok cseréje érdekében először rendeztünk **levéltár-pedagógiai workshopot**, amelyre Budapest Főváros Levéltárából, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárából, a Magyar Nemzeti Levéltár Békés, Nógrád és Győr-Moson-Sopron Vármegyei Levéltárából, illetve a RETÖRKI-ből érkeztek kollégák.

Közművelődési tevékenységünk teljesen megújult, a Múzeumok Éjszakája, a Levéltári Piknik, a Kulturális Örökség Napjai és a Kutatók Éjszakája program-sorozat egyaránt sikerrel zárult. A Múzeumok Éjszakáján több mint 600-an, a Kulturális Örökség Napjain pedig közel 800-an vettek részt, ennél több látogatót az épület gyakorlatilag nem tud fogadni.

A Levéltár 2024-ben részben önállóan, részben külső partnerekkel együttműködve összesen **9 kötetet** jelentetett meg. A kiadványokhoz nyertünk külső forrásokat is a Nemzeti Kulturális Alap és a Kulturális és Innovációs Minisztérium pályázatain. A Betekintő című online tudományos folyóirat minden tervezett száma megjelent.

11
konferencia

9
kötet

40
tanulmány

76

előadás

Önálló kötetben 17, folyóiratokban 28 tanulmánya jelent meg kollégáinknak. Ismeretterjesztő írásokat is közöltek a Levéltár munkatársai nyomtatott és elektronikus kiadványokban, összesen 40-et. 3 kolléga három tanulmánykötet szerkesztésében is közreműködött.

4 idegen nyelvű tanulmány jelent meg a kollégák jóvoltából, mind angol nyelven. Tavaly munkatársaink összesen **76 előadást** tartottak, ebből nemzetközi konferenciákon összesen 15-öt, 11-et angol, 4-et román nyelven.

A Levéltár munkatársainak a **tudományos életben és a felsőoktatásban** végzett tevékenysége továbbra is jelentős. Opponensként, bizottsági tagként, felkért hozzászólóként 6 alkalommal vállaltak szerepet kollégáink, szakdolgozati vagy doktori témavezetőnek pedig 11 esetben kérték fel a Levéltár munkatársait. Önálló kötetek vagy tudományos folyóiratokban megjelent tanulmányok lektorálására 6 alkalommal kérték fel a Levéltár munkatársait 2024-ben 7 kollégánk vett részt doktori képzésben, egy munkatársunk PhD fokozatot szerzett.

Az elmúlt évben 9 kollégánk vett részt az egyetemi oktatásban: az ELTE Társadalomtudományi Karának Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszékén, az ELTE Történelem Segédtudományi Tanszékén, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történeti Intézetének Modern Magyar Történelem Tanszékén, illetve a Nemzeti Közszerológiai Egyetemen és a Kodolányi János Egyetemen is tartottak órákat.

Tudományos folyóiratok és könyvsorozatok (Journal for Intelligence, Propaganda and Security Studies, Betekintő, Magyar Szemle, Múlt-kor, Rendszerváltó Archivum, Jaffa Kiadó Modern Magyar Történelem) szerkesztőségi munkájában 7 kolléga vett részt, van olyan, aki 2 periodikánál is. A kollégák számos tudományos szakmai szervezet munkájában vesznek részt (Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület, Magyar Fotótörténeti Társaság, Magyar Tudományos Akadémia Köztudományi Tanszék, Magyar Levéltárosok Egyesülete, Magyar Történelmi Társulat, Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, Fehérítő Társasága Egyesület).

A Történeti Levéltár munkatársai közül 3-an a levéltári szakfelügyelet munkájában is részt vettek, illetve a Levéltár főigazgatója látta el a levéltári vezető szakfelügyelői tisztséget, valamint betöltötte a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa elnöki pozícióját is.

Továbbra is igen népszerű a **Recski Történelmi Emlékhelyen** működő állandó kiállításunk, amelyet 2024-ben 12.542-en kerestek fel. Az emlékhely működtetéséhez a Levéltár évek óta saját anyagi erőforrásaival is hozzájárul, biztosítva ezzel a tárlatvezetők munkáját, valamint az épület karbantartásának és üzemeltetésének meghatározott költségeit.

A Levéltár Eötvös utcai épületében látogatható **Egy diktatúra hagyatéka** című állandó kiállításunkra 1460-an, az **időszaki Ciffrák-kiállításra** 1637-en voltak kíváncsiak. Az állandó kiállítás és az 56-os vándorkiállítás mellett a Levéltár honlapján folyamatosan hat saját készítésű virtuális kiállítás tekinthető meg.

12 542

Recski
kiállításlátogató

1 637

Ciffrák-kiállítás-
látogató

1 460

állandó kiállítás-
látogató

Folytatódott az **ÁBTL podcast sorozata, a Kémhatás**. 2024-ben 17 új adással jelentkeztünk, amelyeket Spotify-on és Apple Podcasten 13.306 alkalommal, YouTube-on pedig 5975 alkalommal játszottak le. A Spotify-on közel 700 új követőnk lett. Legnépszerűbb 2024-es adásunk a június elején közzétett, „Morálizálás az ügynökakták nyilvánossága körül” című műsor volt, amelyben Pócs Nándor szerkesztő-műsorvezető Takács Tibor kollégánk Ügynökök, informátorok, jelentések című tanulmánykötetéről beszélgetett a szerzővel és Ötvös Istvánnal, a NEB tagjával.

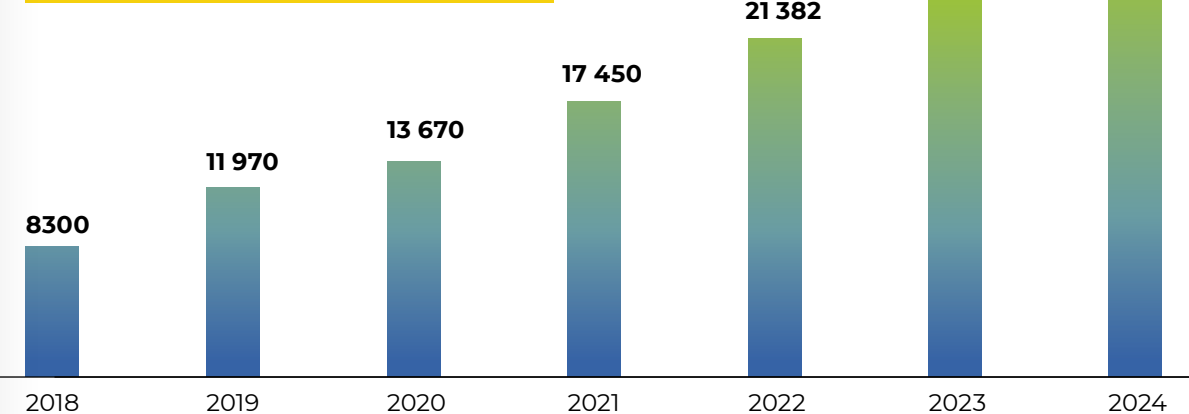
A YouTube-os podcastlista élén a „Terrorizmus, robbantások és kábítószeresek: Carlos, a Sakál Budapesten” című adásunk szerepel, amelyben terrorfinanszírozásról, titkosszolgálati akciókról és a magyar állambiztonság máig kevésbé ismert manipulációiról Liskai László újságíróval és Orbán-Schwarzkopf Balázssal beszélgetett Pócs Nándor.

A saját gyártású műsorokban való részvételen túl munkatársaink 23 alkalommal szerepeltek rádióban vagy televízióban, míg a nyomtatott és online sajtóban 30-szor jelent meg velük interjú, illetve könyvükről ismertető, recenzió.

Az év folyamán elkészült és elindult a **Levéltár új honlapja** is, amelynek segítségével közérthetően, letisztult felületen adhatunk naprakész információkat az intézmény működéséről.

Igyekeztünk a Levéltár ismertségét az egyik legnépszerűbb információs csatornán, a **Facebookon** keresztül is szélesíteni, ezért folyamatosan aktív kapcsolatot tartottunk az érdeklődő állampolgárokkal és kutatókkal. Az oldalunk tartalmi 2024-ben több mint 700.000 emberhez jutottak el, akik több mint 117.000 interakciót végeztek a platformon. Az ÁBTL Facebook oldal követőinek száma 2460 fővel, közel 10 %-kal nőtt, posztjainkat gyakran átvették a legkülönbözőbb magyar médiumok.

FACEBOOK-OLDAL KÖVETŐINEK SZÁMA

Tovább bővült a Levéltár **Instagram oldala** is: a követők száma 2024-ben megháromszorozódott, meghaladta a 2000-et. Bővült **YouTube-csatornánk** nézettsége is: videóinkat 2024-ben 17.784 alkalommal tekintették meg, illetve feliratkozóink száma is egyharmadával növekedett az időszakban.

2024-ben tovább erősítettük jelenlétünket a különböző online platformokon.

17

új podcast-adás

19 281

lejátszás

700 000

ember elérése fb-on

27 159

17 784

videólejátszás
YouTube csatornán

TT

Nemzetközi kapcsolatok

Ebben az évben is megrendezték a Levéltár számára legfontosabb nemzetközi eseményt, a Network éves konferenciáját, ezúttal az albán fővárosban, Tiranában. A rendezvényen az ÁBTL főigazgatója vett részt.

Az ÁBTL főigazgatója júniusban Varsóban tartott előadást az "Archives of the security apparatus of the People's Republic of Poland – structures, organization, activities" című konferencián. Baráth Magdolna külkapcsolati referens szintén Varsóban járt egy októberi konferencián, amelynek címe: Need to Know XIII. Intelligence in Central and Eastern Europe (Intermarium) and the Soviet (Russian) Factor. – A failed attempt to build a Hungarian-Soviet intelligence network in South-Eastern Europe in the late 1940s. Baráth Magdolna az olaszországi Udinében is előadott a Commemorating the Cold War in Europe. Memorialization, Adaptation, and Exhibits – The Historical Archives of the Hungarian State Security" című, valamint a grazi Österreichische Zeitgesichtstag – The Hungarian Intelligence in Austria 1945–1956 című konferencián. Utóbbit a grazi székhelyű Ludwig Boltzmann Intézet fennállásának 30. évfordulójára rendezték, a két intézmény hosszú évek óta szorosan együttműködik, 2025-re pedig közös konferenciát tervez.

2024-ben is folytatódott a romániai Securitate Levéltárát Vizsgáló Országos Tanács (CNSAS) levéltárában a magyar vonatkozású román állambiztonsági iratanyag digitalizálása és hazahozatala.

Folytatódott a Levéltár gyümölcsöző együttműködése a moldovai partnerintézménnyel. Tudományos kutatónk, Bandi István augusztus végén Kisinyovban adta át a KGB 1970-1989 közötti, a kommunista blokk politikai rendőrségeinek delegációival Budapesten tartott találkozóival kapcsolatos dokumentummásolatok második részletét (orosz nyelven) a Moldovai Köztársaság Levéltárak Országos Ügynökségének (ANA).

Továbbfolytattuk új kapcsolatok kiépítését az egykori Szovjetunió utódállamainak intézményeivel. Az ÁBTL főigazgatója és dr. Arunas Bubnys, a litván Népiértés és Ellenállás Kutatási Központja vezetője együttműködési megállapodást írt alá Vilniusban. A megállapodás kiterjed közös kiállítások, konferenciák és workshopok szervezésére, valamint – elsősorban az 1956-os magyar forradalom litvániai visszhangját bemutató, illetőleg a két ország szovjet megszállását összehasonlító – kutatási projektek megvalósítására.

Továbbra is jó viszonyt ápolunk a Közép-Európai levéltárakkal, 2024 májusában a csehországi hadtörténeti levéltár delegációja tett látogatást az ÁBTL-ben.

Továbbra is kiemelt figyelmet kapnak a levéltári informatikai fejlesztések kapcsán nélkülözhetetlen nemzetközi tapasztalatcserék. Informatikai tanácsadónk részt vett a Database Preservation Discussion RDBMS Munkacsoportban, kollégáink pedig rendszeresen képviselték a Levéltárakat a DLM Forum elnevezésű nemzetközi szervezet megbeszélésein, részt vettek a DLM Forum 2024 májusában Brüsszelben tartott meetingjén és a 10 years of eArchiving: Reflections and insights for the next decade című workshopon, valamint a 2024 novemberében Budapesten tartott találkozón is.

A tiranai éves találkozó mellett a Network fontos online workshopot is tartott a mesterséges intelligencia témakörében: a rendezvényen informatikai tanácsadónk, Lux Zoltán adott elő a Levéltárban zajló mesterséges intelligencia alapú kísérletekről.

A fentiekén túl a mesterséges intelligenciával folytatott kísérletezésben a levéltárak között nemzetközi szinten is az élvonalba tartozó intézményünk szervezte az eArchiving Initiative novemberi nemzetközi workshopját Theory meets practice: Harnessing AI for practical implementations in digital archiving címen.

12

Gazdálkodás

A Történeti Levétár 2024. évi eredeti kiadási előirányzatainak főösszege 1.866.100.000,- forint volt, amelynek a forrását 1.861.100.000,- forint költségvetési támogatás, illetve 5.000.000,- forint saját bevétel biztosította. A feladatok ellátására a 2024. évben 115 fő álláshelyen volt lehetőség munkatársak foglalkoztatására.

AZ ELŐIRÁNYZATOK ÉS A TELJESÍTÉSEK ALAKULÁSA

I. SZEMÉLYI JUTTATÁSOK

A személyi juttatások eredeti előirányzata	1.085.600.000,- forint,
a módosított előirányzat	1.096.581.964,- forint,
a teljesítés	1.096.291.964,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedések

- A 2023. év kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványa (a 2024.évben megvalósuló pályázatok fedezetére) 2.019.000,- forint.
- A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztés többletének elszámolása címén, a PM/1368-1/2024. határozat alapján 12.600.000,- forint.
- Többletbevétel felhasználásából 1.432.829,- forint.
- Elnyert pályázatokból:
 - 208108/00214 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (1984-ről szóló éves konferencia megrendezése) 329.500,- forint,
 - 208101/00017 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (A Betekintő című folyóirat 2024. második féléves és 2025. első féléves lapszámainak megjelentetésére) 600.000,- forint.

Csökkenések

- 2023. évben elnyert pályázatok – tervezettől eltérő igények miatti – előirányzat rendezése okán átcsoportosításra került;
 - a dologi kiadásokra 855.134,- forint,
 - a beruházásokra 50.000,- forint.
- Saját hatáskörben átcsoportosításra került;
 - a dologi kiadásokra 5.093.963,- forint,
 - a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adóra 1,- forint,
 - a beruházásokra 267,- forint.

A személyi juttatások előirányzat felhasználásának főbb irányai 2024. évben a következők voltak:

A személyi juttatás kiadások legjelentősebb részét a Levéltár feladatait ellátó 115 fő (alapfeladatot ellátó saját állományi létszám 111 fő + stratégiai fejlesztés terhére 4 fő) munkatárs illetménye és egyéb juttatásai – jubileumi jutalom, utazási és közlekedési költségtérítések, teljesítmény elismerés, szociális támogatások stb. – jelentették.

2024. évben is sok látogatót vonzott a Levéltár időszakos recski kiállítása, illetve az Eötvös utcai székházban lévő állandó kiállításunk. Nagy érdeklődés kísérte a Levéltár rendezvényeit, a havonta megrendezésre kerülő Szabadegyetem és Filmklub előadásokat, a könyvbemutatóinkat és szakmai konferenciáinkat. A Betekintő című folyóiratunk negyedévente online és nyomtatott formában került kiadásra.

Ezen feladatok elvégzése céljából a szerzőkkel és előadókkal kötött szerződésekre a személyi juttatások előirányzat nyújtott fedezetet.

2024. évben is folytatódott a Levéltár 7 éves intézményfejlesztési stratégiájának megvalósítása, kiemelten a Belső és Online Levéltári Információs Rendszer fejlesztése, a levéltári „Topotéma” tartalomfejlesztéséhez szükséges anyagfeltárás, és a digitalizálás felgyorsítása, ami a személyi juttatásokon összesen 51 millió forint kiadást jelentett.

A személyi juttatások kiemelt előirányzaton keletkezett, kötelezettségvállalással terhelt maradvány összege: 290.000,- forint, amely az elnyert pályázatok 2025. évi megvalósításához kapcsolódik.

2. MUNKAADÓKAT TERHELŐ JÁRULÉKOK ÉS SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁSI ADÓ

A munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó eredeti előirányzata	155.100.000,- forint,
a módosított előirányzat	154.510.965,- forint,
a teljesítés	154.477.035,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedések

→ A 2023. év kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványa (a 2024.évben megvalósuló pályázatok fedezetére) 201.825,- forint.

→ A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztés többletének elszámolása címen, PM/1368-1/2024. határozat alapján 1.638.000,- forint.

Elnyert pályázatokból:

- 208108/00214 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (1984-ről szóló éves konferencia megrendezése) 38.550,- forint,
- 208101/00017 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (A Betekintő című folyóirat 2024. második féléves és 2025. első féléves lapszámainak megjelenítésére) 70.200,- forint.

→ Saját hatáskörben átcsoportosításra került;

- a dologi kiadások kiemelt előirányzatról 432.716,- forint,
- a személyi juttatásokról 1,- forint,
- a beruházási kiadásokról 90.833,- forint.

Csökkenések

→ Saját hatáskörben átcsoportosításra került a dologi kiadásokra 2.902.609,- forint.

→ 2023. évben elnyert pályázatok – tervezettől eltérő igények miatti – előirányzat rendezése okán átcsoportosításra került;

- a dologi kiadásokra 105.901,- forint,
- a beruházásokra 52.650,- forint.

A munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó felhasználásának főbb irányai 2024. évben a következők voltak:

A Levéltarat terhelő szociális hozzájárulási adó – a fizetési kötelezettséget jelentő kiadásokhoz kapcsolódóan – került befizetésre rehabilitációs hozzájárulás, munkáltatót terhelő személyi jövedelemadó és táppénz hozzájárulás formájában.

A Levéltár 7 éves intézményfejlesztési stratégiájának megvalósításával kapcsolatos kifizetések a kiemelt előirányzaton összesen 5,3 millió forint kiadást jelentettek.

A munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kiemelt előirányzaton keletkezett, kötelezettségvállalással terhelt maradvány összege: 33.930,-forint,amelyazelnyertpályázatok2025.évimegvalósításáhozkapcsolódik.

3. DOLOGI KIADÁSOK

A dologi kiadások eredeti előirányzata	395.100.000,- forint,
a módosított előirányzata	527.622.730,- forint,
a teljesítés	523.088.292,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedések

→ 2023. év kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványa (a 2024.évben megvalósuló pályázatok fedezetére) 3.816.750,- forint,

→ A dologi kiadások megnövekedett finanszírozási igényére saját hatáskörben átcsoportosításra került;

- a személyi juttatások kiemelt előirányzatról 5.093.963,- forint,
- a munkaadókat terhelő járulék és szociális hozzájárulási adóról 2.902.609,- forint,
- a beruházási kiadásokról 106.151.191,- forint,
- a felújítások kiemelt előirányzatról 11.633.879,- forint.

→ Elnyert pályázatokból:

- 208108/00214 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (1984-ről szóló éves konferencia megrendezése) 431.950,- forint,
 - 208101/00017 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (A Betekintő című folyóirat 2024. második féléves és 2025. első féléves lapszámainak megjelentetése) 529.800,- forint,
 - 208133/00068 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (Az ÁBTL állományvédelmi szakmai tevékenységéhez szükséges szakmai anyagok és eszközök beszerzése) 700.000,- forint,
 - 208188/00052 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (Recski emlékpark kiállításvezető kiadvány megjelentetése) 700.000,- forint,
 - LEVELTAR-KOZ-24-0008 számú támogatói okirat alapján a Kulturális és Innovációs Minisztériumtól (Közlevéltárak 2024. évi feladatalapú támogatása pályázatra) 3.000.000,- forint,
- Többletbevétel felhasználásából 2.543,- forint,
- 2023. évben elnyert pályázatok – tervezettől eltérő igények miatti – előirányzat rendezése okán 855.134,- forint került átcsoportosításra a személyi juttatások ki-emelt előirányzatról, 105.901,- forint a munkaadókat terhelő járulék és szociális hozzájárulási adóról.

Csökkenések

- Saját hatáskörben átcsoportosításra került;
- a munkaadókat terhelő járulék és szociális hozzájárulási adóra 432.716,- forint,
 - a beruházási kiadásokra 1.470.924,- forint.

→ 2023. évben elnyert pályázatok – tervezettől eltérő igények miatti – előirányzat rendezése okán átcsoportosításra került a beruházásokra 1.497.350,- forint.

A dologi kiadások előirányzat felhasználásának főbb irányai 2024. évben a következők voltak:

2024. évben dologi kiadásokon belül a legjelentősebb tétel az informatikai szolgáltatások igénybevétele (K321) kiadások voltak, amelyek összesen bruttó 215,2 millió forintot tettek ki. A kiadási rovaton belül

- a legjelentősebb kiadást, bruttó 94,5 millió forintot az informatikai rendszerek üzemeltetésével kapcsolatos külső szolgáltatók igénybevétele jelentették, mint;
 - a teljes körű, emelt szintű informatikai rendszer támogatási szolgáltatások,
 - a UNIX rendszergazdai feladatok elvégzése és támogatása, valamint
 - a határvédelmi és hálózati eszközök üzemeltetés támogatása.
- a Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztéséhez kapcsolódó informatikai szakértői/tanácsadói szolgáltatások bruttó 69,7 millió forint kiadást jelentettek, amelynek főbb irányai
- az ABTLINFO és a LIR Online projekt minőségbiztosítása,
 - az IT minőségbiztosítási szolgáltatások,
 - a sérülékenység vizsgálat,

- az adat export-import automatizmusok kidolgozása,
- a „Proof of concept” (POC) készítése a relációs adatbázisok hosszútávú archiválására Chronos rendszerrel,
- a rendszerintegrációs szakértői szolgáltatások, valamint
- a TOPOTÉMA webes alkalmazás üzemeltetés támogatása – voltak.

→ a Levéltár által használt szoftverek (ORACLE, Microsoft, ADOBE, ABBY, DMS ONE, ForrásNET MS Office SolidEyes, Topotéma Webes alkalmazás és adatbázis, PreziPro stb.) éves licenz, jogszabálykövetés és szupport díjai, valamint az alap-feladat ellátásához szükséges előfizetési díjak (pl. ADT, EISZ Nemzeti Program adatbázis, Jogkövető, OPTIJUS előfizetések) összesen bruttó 42,1 millió forintot tettek ki.

→ a szélessávú internetszolgáltatás, az e-mail tárhely szolgáltatás, a domain és SSL tanúsítvány díjak, valamint az egyéb informatikai szolgáltatások (pl. POS terminál és javítási díjak stb.) összesen bruttó 8,9 millió Ft kiadással jártak.

A dologi kiadások előirányzata fedezetet nyújtott az épület üzemeltetéséhez szükséges kiadásokra, a Levéltár napi működéséhez szükséges beszerzésekre, amelyből a jelentősebb kiadások;

- a közüzemi díjak (villamos energia, földgáz, víz- és csatorna használati díjak) bruttó 69,7 millió forint,
- az őrzés-védelmi szolgáltatások bruttó 40,4 millió forint,
- a karbantartások, kisjavítások bruttó 23,2 millió forint,
- a szakmai és üzemeltetési anyagok beszerzése bruttó 22,1 millió forint, illetve
- az épület takarítás bruttó 18,6 millió forint.

A Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztése eredményeként 2024. évben a Levéltár által nyújtott szolgáltatások és a belső ügyintézés több folyamata is informatikai alapokra került. A fejlesztések következtében új szoftverkörnyezet került kialakításra, és ehhez kapcsolódóan hardver fejlesztésekre is sor került. A fejlesztésekkel párhuzamosan évről évre emelkednek az újonnan fejlesztett, illetve működtetéshez szükséges egyéb irodai szoftverek licenz és szupport költségei (LIR online/ABTLinfo, Oracle, ABBY FineReader, DMS-ONE iktató program) és a hardver eszközök (szerverek, tároló- és archiváló rendszerek) működtetésének és fenntartásának dologi kiadásai. A Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztéséhez kapcsolódó dologi kiadások összesen bruttó 82,4 millió forint kiadást jelentettek.

A Levéltár a dologi kiadások megnövekedett finanszírozási igényét, összesen mintegy bruttó 125,8 millió forintot, más kiemelt előirányzatok terhére – túlnyomó részben az intézményi beruházási és felújítási kiadásokról saját hatáskörben történő előirányzat átcsoportosítással – oldotta meg.

A dologi kiadások kiemelt előirányzaton összesen 4.534.438,- forint maradvány keletkezett, az alábbi megbontásban:

- kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány: 2.538,- forint
- kötelezettségvállalással terhelt maradvány: 4.531.900,-forint

4. EGYÉB MŰKÖDÉSI CÉLÚ KIADÁSOK

Az egyéb működési célú kiadások eredeti előirányzata	0,- forint,
módosított előirányzata	19.526,- forint,
a teljesítés	19.526,- forint volt.

Az előirányzat az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 36/2011. (XII.31.) Korm.rendelet 150. § (4) bekezdése alapján keletkező befizetési kötelezettség – a költségvetési szerv kötelezettségvállalással nem terhelt költségvetési maradványa – teljesítésére szolgál.

A Levéltár a 19.526,- forint összegű befizetési kötelezettségét határidőben teljesítette.

5. BERUHÁZÁSOK

A beruházások eredeti előirányzata 216.000.000,- forint, módosított előirányzata 108.162.727,- forint, a teljesítés 107.862.727,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedések

- Elnyert pályázatokból:
 - 208105/00225 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (Síkágvas szkennер beszerzésére) 300.000,- forint,
- A 2023. évben elnyert pályázatok – tervezettől eltérő igények miatti – előirányzat rendezése okán átcsoportosításra került;
 - a személyi juttatások kiemelt előirányzatról 50.000,- forint,
 - a munkaadókat terhelő járulék és szociális hozzájárulási adóról 52.650,- forint,
 - a dologi kiadásokról 1.497.350,- forint.
- Saját hatáskörben átcsoportosításra került;
 - a személyi juttatások kiemelt előirányzatról 267,- forint,
 - a dologi kiadásokról 1.470.924,- forint.

Csökkenések

- Saját hatáskörben átcsoportosításra került;
 - a munkaadókat terhelő járulék és szociális hozzájárulási adóra 90.833,- forint,
 - a dologi kiadásokra 106.151.191,- forint,
 - a felújítási kiadásokra 4.966.440,-forint.

A beruházások kiemelt előirányzat felhasználásának főbb irányai 2024. évben a következők voltak:

Az immateriális javak körében az interneten történő publikus és kutatói hozzáférés, valamint a digitális ügyintézésre történő átállás érdekében további modullal (WEB-es kommunikáció fejlesztése) bővítettük a Levéltárnál 2018. évben bevezetett DMS ONE iktató programot.

2024. évben folytatódott az elavult informatikai, és irodai eszközök tervszerű cseréje, melynek keretében a Levéltár bruttó 20,8 millió forintot fordított új számítógépek, monitorok, laptopok, szkennerek és nyomtatók, valamint központi hardver elemek – szerverek, tárolók és hálózati eszközök – beszerzésére.

A Levéltár bruttó 13,2 millió forintot költött a székház korszerűsítésére, felújítására, ennek keretében napvédő külső alumínium- és automatizált textilárnyékolók felszerelésére, irodák szőnyegezésére és bútorok cseréjére került sor. Ehhez kapcsolódó kiadások.

A 7 éves stratégia keretében folytatódott a Levéltári információs rendszerek (AB-TLINFO/LIR Online) fejlesztése, a LIR publikus rendszer UX és UI tervezése, valamint a „Topotéma: Állambiztonság, a magyar politikai rendőrség topográfiája” c. tudományos népszerűsítő informatikai alkalmazás fejlesztése. A Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztéséhez kapcsolódó beruházási kiadások összesen bruttó 84,8 millió forintot jelentettek

Az intézményi beruházási kiadásokon kötelezettségvállalással terhelt maradvány összege: 300.000,- forint, amely a 208105/00225 pályázati azonosító számú NKA pályázat 2025. évi megvalósításához kapcsolódik.

6. FELÚJÍTÁSOK

A felújítási kiadások eredeti előirányzata	14.300.000,- forint,
a módosított előirányzata	7.632.561,- forint,
a teljesítés	7.632.561,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedés

- A beruházási kiadásokról saját hatáskörben átcsoportosításra került 4.966.440,- forint.

Csökkenések

- A dologi kiadásokra saját hatáskörben átcsoportosításra került 11.633.879,- forint.

A felújítási előirányzat felhasználásának főbb irányai 2024. évben a következők voltak:

A Levéltár épületében jelentkező gázszivárgás elhárítása, illetve az iratraktárakat ellátó szekrényklímák felújítása összesen 7,6 millió forint kiadást jelentett.

A felújítási kiadások kiemelt előirányzaton maradvány nem keletkezett.

7. MŰKÖDÉSI CÉLÚ TÁMOGATÁSOK ÁLLAMHÁZTARTÁSON BELÜLRŐL

A működési célú támogatások állam- háztartáson belülről eredeti előirányzata	0,- forint,
módosított előirányzata	3.400.000,- forint,
a teljesítés	3.400.000,- forint volt.

A Levéltár sikeres pályázatokat nyújtott be a Nemzeti Kulturális Alaphoz (NKA), a kedvező elbírálás alapján az NKA az alábbi támogatásokat ítélte meg intézményünk részére:

→ 208108/00214 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (1984-ről szóló éves konferencia megrendezése) 800.000,- forint,

→ 208101/00017 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (A Betekintő című folyóirat 2024. második féléves és 2025. első féléves lapszámainak megjelentetésére) 1.200.000,- forint.

→ 208133/00068 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (Az ÁBTL állományvédelmi szakmai tevékenységéhez szükséges szakmai anyagok és eszközök beszerzése) 700.000,- forint,

→ 208188/00052 pályázati azonosító számú NKA pályázatból (Recski emlékpark kiállításvezető kiadvány megjelentetése) 700.000,- forint.

A 208108/00214 pályázati azonosító számú NKA pályázatból kapott támogatás 2024. évi felhasználásáról a Levéltár benyújtotta szakmai és pénzügyi beszámolóját az NKA részére.

A 208101/00017, a 208188/00052 és a 208133/00068 pályázati azonosító számú NKA pályázatok 2025. évben valósulnak meg és az elnyert támogatással történő elszámolásra is ebben az évben kerül sor.

8. FELHALMOZÁSI CÉLÚ TÁMOGATÁSOK ÁLLAMHÁZTARTÁSON BELÜLRŐL

A működési célú támogatások állam- háztartáson belülről eredeti előirányzata	0,- forint,
módosított előirányzata	300 000,- forint,
a teljesítés	300 000,- forint volt.

A Levéltár sikeres pályázatot nyújtott be a Nemzeti Kulturális Alaphoz (NKA), a kedvező elbírálás alapján az NKA 300.000,- forint támogatást ítelt meg, és utalt át intézményünk részére a 208105/00225 pályázati azonosító számú NKA pályázatban (Síkagyas szkennер beszerzésére).

A 208101/00225 pályázati azonosító számú NKA pályázat 2025. évben valósul meg és az elnyert támogatással történő elszámolásra is ebben az évben kerül sor.

9. MŰKÖDÉSI BEVÉTELEK

A működési bevételek eredeti előirányzata	5.000.000,- forint,
a módosított előirányzata	6.416.433,- forint,
a teljesítés	6.416.433,- forint volt.

A 2024. évi működési bevétel az alaptevékenység körébe tartozó szolgáltatásokból pl. a levéltári kutatók részére másolatok készítéséből, iratok savtalanításából, valamint a saját kiadványok, könyvek értékesítéséből származott.

A Levéltár 2024. évben 1.416.433,- forint többletbevételt ért el a működési bevételek előirányzaton.

10. FELHALMOZÁSI BEVÉTELEK

A felhalmozási bevételek eredeti előirányzata	0,- forint,
a módosított előirányzata	18.939,- forint,
a teljesítés	18.939,- forint volt.

Az előirányzat a selejtezett tárgyi eszközök értékesítéséből keletkezett.

11. FINANSZÍROZÁSI BEVÉTELEK

A finanszírozási bevételek eredeti előirányzata	1.861.100.000,- forint,
a módosított előirányzata	1.884.395.101,- forint,
a teljesítés	1.884.395.101,- forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

Növekedések

→ A 2023. évi előirányzat maradvány igénybevétele címén 6.057.101,- forint,

→ A kulturális ágazatot érintő bérfejlesztés többletének elszámolása címen, PM/1368-1/2024. határozat alapján 14.238.000,- forint.

→ LEVELTAR-KOZ-24-0008 számú – a Kulturális és Innovációs Minisztériummal kötött – Támogatói okirat alapján, a Közlevéltárak 2024. évi támogatása címen 3.000.000,- forint.

A LEVÉLTÁR 2024. ÉVI ELŐIRÁNYZAT-MARADVÁNYÁNAK FŐBB JOGCÍMEI

A 2024. évi gazdálkodásból származó előirányzat-maradvány összesen 5.158.368,- forint volt, az alábbi megoszlásban:

Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	5.155.830,- forint
→ Személyi juttatások	290.000,- forint
→ Munkaadókat terhelő járulékok és SZOCHO	33.930,- forint
→ Dologi kiadások	4.531.900,- forint
→ Beruházások	300.000,- forint
Kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradvány:	2.538,- forint
→ Dologi kiadások	2.538,- forint

Összegezve

A Levéltár rendelkezésére álló pénzügyi források – a költségvetési támogatás és a saját bevételek együttesen – biztosították a Levéltár alapfeladatai ellátásához szükséges pénzügyi fedezetet. A működési és felhalmozási kiadások finanszírozása, a kötelezettségek és a szállítói számlák kifizetése folyamatosan biztosított volt.

A Levéltár 2024. évben többletbevételt ért el az alaptevékenysége körében nyújtott szolgáltatásokból, illetve az NKA-hoz benyújtott sikeres pályázatai alapján a feladatai ellátáshoz pályázati támogatáshoz is jutott.

A Levéltár gazdálkodását a hatályos jogszabályokban és a belső szabályzataiban előírtak szerint végezte a hatékonyság, az átláthatóság és az ellenőrizhetőség jegyében.

Publikációk, 2024

13

BANDI ISTVÁN

Szerkesztett kötet

Xenofontov, Valer Ion: Az afganisztáni háború (1979–1989). Szerkesztette és fordította: Bandi István. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2024. 440.

Idegennyelvű publikációk

Soviet Intelligence Activity from the 1960s to the Regime Change in the Securitate' Counter-intelligence Files. Nacional Security Review, 2024/1. 20-37.

Recenzió

Szembenezés a múlttal. Az állambiztonsági örökség feltárásának első lépései Moldovában.

Alexandru Malacenco: Instituționalizarea puterii sovietice în RSS Moldovenească în anii 1944–1946: contribuția organelor NKGB–MGB. Betekintő, 2024/1. 139-145.

Situația Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria după 1945 reflectată în dosarele poliției politice maghiare. In: Congresul Național al Istoricilor Români, Ed. Ediția a 4-a, 27-31 august 2024, Chișinău. Chișinău: Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices” SRL, 2024, 124.

Oláh János /Ioan Ola protopop de Micherechi viața unui ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria reflectate în dosarele poliției politice din Ungaria. In Latinitate, Romanitate, Românită, Ed. 7, 31 octombrie - 2 noiembrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura „Lexon- Prim”, 2024, Ediția 8. 145-147.

BARÁTH MAGDOLNA

Szerkesztett kötet

A szovjet elhárítás hálójában. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság ismeretlen dokumentumai 1945-ből. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2024. 410.

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ

Tanulmány gyűjteményes kötetben

Diktatúrák, titkosszolgálatok és levéltárak Európa határain túl. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 13-26.

Beszámoló

Beszámoló a Levéltári Szakfelügyelet 2023. évi tevékenységéről. Levéltári Szemle, 2024/2. 5-14.

KATONA KLÁRA

Recenzió

Határeset. Egy határőrtiszt életútja két világrendszer határán. Szerkesztette: Bandi István. Budapest, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár, 2023. 278. Soproni Szemle, 2024/3. 333-336.

KOLLÁR JÁNOS MIKLÓS

Tanulmányok folyóiratban

Állambiztonsági adalékok Taróczy Nándor életéhez és működéséhez. Valóság, 2024/7. 12-18.

Asztaltársaság a ledöntött Apponyi-szobor árnyékában. Betekintő, 2024/2. 115-140.

Református tantermek és a trianoni menekültek. Adalékok a debreceni menekültügy történetéhez. Sic Itur Ad Astra, 2024/82. 135-154.

Recenzió

Tragikus út. Stark Tamás: Hosszú út az első magyarországi deportáláshoz. Budapest, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2023. 308. Sic Itur Ad Astra, 2024/82. 213-218.

KRAHULCSÁN ZSOLT

Tanulmány gyűjteményes kötetben

Parazita kémprogram a KGB számítógépein. A Szovjetunió Állambiztonsági Bizottsága és a BM III. Főcsoportfőnökség tárgyalásai 1988-1989 fordulóján. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 491-500.

Tanulmány folyóiratban

Gorbacsov Budapesten. A szovjet pártfőtitkár 1986-os budapesti látogatásának biztosítása. Betekintő, 2024/3. 69-93.

Ismeretterjesztő cikk

Elvtársak és paraziták. Kémprogram a Videotonnál. Múlt-kor, 2024. nyár, 94-95.

KRAJCSÍR LUKÁCS

Tanulmány folyóiratban

Megtévesztésből jeles. A csehszlovák állambiztonság Kámen fedőnevű akciója. Betekintő, 2024/3. 95-117.

„A jégen álltunk bosszút augusztusért!”. Az 1969-es csehszlovák–szovjet jégkorongmérkőzés és annak politikai-társadalmi következményei Csehszlovákiában. Múltunk, 2024/2. 96-125.

Idegennyelvű publikáció

A Nation’s Revolution in New Perspectives. Followed by the Affected Compassion of the Free World. The 1956 Revolution from Different Perspectives. Ed. Gábor Búr, István Pál, and Ádám Stempler. Budapest, Eötvös Loránd University Press, 2023. 200. Betekintő, 2023/4. 117-122.

Recenzió

Két „öregember” barátsága. Mikor két kormányfő közötti jó viszony elősegítette a megbékélést. Michael Borchard: Egy nem mindennapi barátság.

David Ben-Gurion és Konrad Adenauer. Budapest, MCC Press Kft., 2023. 400. Betekintő, 2024/2. 145-155.

KUIK GYÖRGYI

Szerkesztett kiállítási katalógusban közreműködés

Mit rejt a Cziffra-dosszié? Cziffra György, az emigráns zongoraművész és az állambiztonság. Szerkesztette: Vörös Géza. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 56.

LENGYEL ESZTER

Ismeretterjesztő írás

Hét levéltár – hét középiskolai foglalkozás a történelem különböző korszakaiból. Levéltár-pedagógiai workshop és továbbképzés az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Levéltári Szemle, 2024/2. 76-81.

MÜLLER ROLF

Tanulmány gyűjteményes kötetben

Péter és a Farkas. Az elítélt ÁVH-vezér „íratása” 1956 közepén. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 501-511.

Andrássy út 60. Kép – kép-telenség – képzelet. In Történelem és vizualitás. A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2022. évi konferenciájának tanulmánykötete. Szerkesztette: Kunt Gergely, Tamás Ágnes. Szeged – Vác – Eger, Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület – Apor Vilmos Katolikus Főiskola – Líceum Kiadó. 2024. 227–240.

Tanulmány folyóiratban

Az erőszak térfoglalása. A politikai rendőrség fővárosi terjeszkedése, 1945–1956. Betekintő, 2024/3. 7-39.

Ismeretterjesztő írások

Elsötétítés az „Andrássy út 60.-ban”. Az erőszak háza és szomszédai. Múlt-kor, 2024. tél, 94–95.

ÁVO a sarkon túl. Mafot – Apertúra. LXIX 2024. április

NATKÓ ANNA

Tanulmány folyóiratban

„Mezítláb indultam el és mezítláb állok itt ma is”. Egy 20. századi útkereső: vitéz Szabó Lajos.

Betekintő, 2024/1. 65-85.

Szerkesztett kötet

MVH. A múlt (vissz)hangjai. Szerkesztette: Dancs Réka Rebeka, Kőszegi Margit, Pásztor Katalin, Natkó Anna, Fischer Viktória, Berta András, Becz Viktória Ildikó. Budapest, Martin Opitz Kiadó, 2024. 328.

PAP PÉTER ISTVÁN

Tanulmány gyűjteményes kötetben

Lokálitás, ellenzékiség, szubelit. A Magyar Demokrata Fórum egri szervezetének megalakulása, 1988-1989. In Elitcsoportok és szervezetek. Tanulmányok. Évkönyv XIX. Szerkesztette: Rainer M. János. Budapest – Pécs, 1956-os Intézet Alapítvány – Kronosz Kiadó, 2024. 175-211.

PAPP ISTVÁN

Önálló kötet

A magyar kommunisták, 1918-1989. Budapest, Jaffa Kiadó, 2024. 398.

Tanulmány gyűjteményes kötetben

Szimbolikus hídépítés? Szabó Dezső sírjának megkoszorúzása 1946-ban. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi

Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 306-321.

A szociográfia, mint bűnjel Adalékok Harashti Miklós vizsgálati eljárásának értelmezéséhez. In XX. századi magyar titkosszolgálatok. Szemelvények a korszak titkosszolgálatainak működéséből III. Szerkesztette: Dobák Imre, Papp István. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Nemzeti Közsolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézet, 2024. 34-35.

PÓCS NÁNDOR

Tanulmány folyóiratban

Megfigyelők a hátsó udvarban. A Nemzetvédelmi Szolgálat a második világháború idején. Rendszerváltó Szemle, 2024/3-4. 72-83.

Közelítés egy rejtett eszméhez. A magyar nemzetvédelem elvi és intézményi kérdéseiről (1919–1945). Betekintő, 2024/2. 7-37.

SEMSEI FERENC

Tanulmány folyóiratban

Megküzdési stratégiák a Markó utcai börtönben. Betekintő, 2024/3. 119-133.

Mozaikok a Markó utcai fogház történetéből. Megküzdési stratégiák. Axis, 2024/1. 135-141.

Egy szerteágazó ösvény kiindulási pontjának nyomában: a nép-szerűség áldása és átka. Jogelméleti Szemle, 2024/3. 112-119.

Konferenciaközlemény

„Felejtés és emlékezés: a szuverenitás kifejeződési formáiról”. Konferencia-beszámoló. Jogelméleti Szemle, 2024/1. 102-105.

Ismeretterjesztő írás

Pápai Páriz Ferenc (Évfordulók, május). Új köznevelés, 2024/5–6.

SZ. KOVÁCS ÉVA

Szerkesztett kiállítási katalógusban közreműködés
Mit rejt a Cziffra-dosszié? Cziffra György, az emigráns zongoraművész és az állambiztonság. Szerkesztette: Vörös Géza. Budapest, Állambizton-sági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 56.

SZEKÉR NÓRA

Szerkesztett kötet
Bíró Zoltán. Budapest, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár, 2024. 362. Tanulmány gyűjteményes kötetben
„...képtelen voltam visszatérni”. Adalékok Szent-Györgyi Albert emigrálásának okaihoz. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 381-392.
A tudományos emigráció és a magyar állambiztonság. In Szemelvények a magyar emigráció történetéből. Szerkesztette: Heil Kristóf Mihály. Budapest, Gondolat Kiadó, 2024. 146–166.

Tanulmány folyóiratban
A csendőrpuccs. Kísérlet a kormányzó megbuktatására és a koszorús-akció. Rubicon, 2024/5-6. 91-99.
Élesztőgyártól a levéltárig. A Schneider-palota története. Axis, 2024/1. 143-158.
Út Moszkvába. A Faust Imre vezette küldöttség háttértörténete. Rendszerváltó Szemle, 2024/3-4. 48-58.
Tanulmány beszámolóban
Magyar Királyi Követség Madridban, 1949-1957. In Habsburg Ottó Alapítvány éves beszámoló, 2023. Szerkesztette: Herczeg Lili, Vasbányai Ferenc. Budapest, Habsburg Ottó Alapítvány, 2024. 163-170.

SZÉCSÉNYI ANDRÁS

Tanulmány gyűjteményes kötetben
„Nagyon jó életünk volt”. A Bergen-Belsenben felszabadult magyar zsidó túlélők tapasztalatai a svédországi szanatóriumtáborokban (1945-1946). In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 367-380.
A munkaszolgálat. In „Más faj, más vallás, más sors.” A magyar holokauszt története (Tanulmánykötet). Szerkesztette: Jakab Attila. Budapest, Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány, 2024. 194-213.
Bácskai Vera (1930–2018) In Nők a tudomány fellegvárában. Kutatói életutak a Magyar Tudományos Akadémián, 1949-2021. Szerkesztette: Hay Diána, Palasik Mária, Schadt Mária. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2024. 419-426.
„Valami irtózatosan nagy gettó, amibe most kerültünk”. Theresienstadt a Bergen-Belsenben felszabadult magyar zsidók naplóbejegyzéseiben. In A Holokauszt Magyarországon nyolcvan év múltán. Új kutatási irányok. Szerkesztette: Buchmüller Péter, Klacsmann Borbála, Pataricza Dóra. Budapest, Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem, 2024. 203-225.
Idegennyelvű publikációk
The Labour Service. In „Different Race, Different Religion, Different Destiny,„. The History of the Hungarian Holocaust. Collected Studies. Szerkesztette: Jakab Attila. Budapest, Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány, 2024. 192-211.
Deportation Routes to Bergen-Belsen from Hungary, 1944–1945. In Deportation in East-Central Europe in the 20th Century. Snapshots of Invisible Incarceration. Edited by. Michaela Martin, Michael Daniel Sagatis, Dallas Michelbacher. Bristol, Peter Lang Association, 2024. 267–288.

Ismeretterjesztő cikk

Akik „fegyvertelenül álltak az aknamezőkön”. Munkaszolgálatosok a keleti fronton. Múlt-kor, 2024. ősz, 52-57.

TAKÁCS TIBOR

Önálló kötet
„Dalos„-könyv. A filológia öröme, avagy kis magyar rock and roll svindli. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2024. 192.
Ügynökök, informátorok, jelentések. Az állam-biztonsági besúgóhálózat története. Budapest, Magyarország, Jaffa Kiadó, 2024. 207.

Tanulmány gyűjteményes kötetben
Határ, eset. Egy hamvába holt emigrációs kísérlet és az állambiztonság, 1974-1975. In Megismerni a megismerhetetlent. Tanulmányok Baráth Magdolna tiszteletére. Szerkesztette: Gecsényi Lajos. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 537-546.

Megfigyelt évtizedek. Állambiztonság és popzene kapcsolatának szakaszolási lehetőségei a Kádár-korszakban. In Korszakok a beatkorszakban. A magyar könnyűzene korszakolási lehetőségei 1957 és 1992 között. A Beatkorszak Projekt konferenciája 2023. december 6-án a Magyar Zene Háza könyvtárában. Szerkesztette: Bajnai Zsolt. Budapest, Hangőr Egyesület, 2024. 76-95.

Tanulmány folyóiratban
Titkos randevűk a láthatatlan városban. Hálózati találkozási helyek Nyíregyházán a Kádár-korszakban. Betekintő, 2024/3. 41-65.

Ismeretterjesztő cikk

Nem engedtek 48-nak. Ügynökjelentés egy tervezett aradi útról. Múlt-kor, 2024. ősz 138-139.

UNGER GABRIELLA

Tanulmány folyóiratban
Női vezetők a politikai rendőrségen 1956 és 1962 között önéletrajzaik tükrében. Századok, 2024/5. 843-875.
Ismeretterjesztő írás
Nyomozás a csúzlizó után. ABTL blog. 2024. július 25.

VISZKET ZOLTÁN

Szerkesztett kiállítási katalógusban közreműködés
Mit rejt a Cziffra-dosszié? Cziffra György, az emigráns zongoraművész és az állambiztonság. Szerkesztette: Vörös Géza. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 56.

VÖRÖS GÉZA

Szerkesztett kiállítási katalógus
Mit rejt a Cziffra-dosszié? Cziffra György, az emigráns zongoraművész és az állambiztonság. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024. 56.
Tanulmány gyűjteményes kötetben
Az Országos Magyar Gyűjteményegyetem és a Magyar Nemzeti Múzeum. In Magyar Nemzeti Múzeum 200. Szerkesztette: Mészáros Balázs. Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ, 2024. 37-49.

Ismeretterjesztő cikk
Megfigyelve mindhalálig: Mindszenty József 1956 utáni állambiztonsági ellenőrzése. Rubicon Online, 2024.

ABTL

Állambiztonsági
Szolgálatok
Történeti
Levéltára

